

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

**VYUŽITÍ MOŽNOSTI PŘIVÝDĚLKU OSOB POBÍRAJÍCÍCH RODIČOVSKÝ
PŘÍSPĚVEK**

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce

Autor: Lucie Nováková

Vedoucí práce: Mgr. Katarína Banárová, Ph.D.

Olomouc 2026

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Využití možnosti přivýdělku osob pobírajících rodičovský příspěvek* vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

Podpis:

Poděkování

S hlubokou vděčností bych chtěla poděkovat svému manželovi za jeho trpělivost, podporu a porozumění během celého studia i psaní této práce. Děkuji mu nejen za každodenní oporu, ale také za to, že se s láskou staral o naše děti a vytvářel mi prostor, abych se mohla studiu naplno věnovat. Jeho obětavost a neustálá podpora pro mě byly nepostradatelné.

Mé velké poděkování patří také mé mamince, která mě po celou dobu podporovala a pomáhala mi s hlídáním dětí. Její ochota a jistota, že se na ni mohu kdykoli spolehnout, mi umožnily pokračovat ve studiu i v náročnějších obdobích.

Děkuji i svým synům, že vše zvládli, byli trpěliví a stali se mi každodenní motivací a připomínkou toho, proč má smysl vytrvat.

V neposlední řadě děkuji vedoucí mé bakalářské práce, Mgr. Kataríně Banárové, Ph.D., za její odborné vedení, vstřícnost a podporu, kterou mi poskytovala vždy, když jsem ji potřebovala.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Lucie Nováková</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Studijní program:	<i>Sociální Práce</i>
Vedoucí práce:	Mgr. Katarína Banárová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2026

Název práce:	Využití možnosti přivýdělku osob pobírajících rodičovský příspěvek
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zabývá využíváním možnosti přivýdělku během pobírání rodičovského příspěvku. Cílem bakalářské práce je analyzovat, zda osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku, a identifikovat důvody, které je vedou k jeho využívání či nevyužívání. Pro naplnění cíle práce jsme zvolili kvantitativní design práce a výzkum byl realizován formou online dotazníkového šetření. Výsledky ukázaly, že přibližně polovina žen přivýdělek využívá, nejčastěji ve flexibilních formách práce. Motivace jsou převážně psychosociální a ekonomické, zatímco hlavními bariérami jsou nedostatek času, nemožnost zajistit hlídání a celková zátěž spojená s péčí o malé dítě. Práce přináší ucelený pohled na problematiku přivýdělku během rodičovské dovolené a nabízí doporučení pro praxi v oblasti podpory sladování pracovního a rodinného života.
Klíčová slova:	rodičovský příspěvek, přivýdělek, rodičovská dovolená, flexibilní práce, matky malých dětí, sladování práce a rodiny, bariéry zaměstnanosti
Title of Thesis:	Use of the possibility of additional earnings for persons receiving parental allowance

Annotation:	<p>This bachelor's thesis examines the use of supplementary income during the period of receiving parental allowance. The aim of the thesis is to analyse whether recipients of parental allowance engage in supplementary paid work and to identify the reasons that lead them to either use or not use this opportunity. To fulfil this aim, a quantitative research design was employed, and the research was conducted through an online questionnaire survey.</p> <p>The results show that approximately half of the women make use of supplementary income, most often through flexible forms of work. Their motivations are primarily psychosocial and economic, while the main barriers include lack of time, difficulties in securing childcare, and the overall demands associated with caring for a young child. The thesis provides a comprehensive insight into the issue of supplementary income during parental leave and offers recommendations for practice in the field of work-life balance support.</p>
Keywords:	parental allowance, earning opportunities, parental leave, flexible work, mothers of young children, work-life balance, barriers to employment
Názvy příloh vázaných v práci:	Dotazník
Počet literatury a zdrojů:	33
Rozsah práce:	71 s. (95 372 znaků s mezerami)

Obsah

Poděkování	3
Anotace	4
ÚVOD	8
1. Rodičovský příspěvek a rodičovská dovolená.....	9
1.1 Rodičovský příspěvek	9
1.2 Rodičovská dovolená	11
2. Pracovní život v kontextu mateřství	13
2.1 Rodina v kontextu genderu, rodičovství a pracovního života	14
2.1.1 Genderové nerovnosti v péči o děti	15
2.1.2 Konflikt mezi prací a rodinou (work–family conflict) a obohacující interakce mezi prací a rodinou (work–family enrichment)	16
2.1.3 Role partnera a rozdělení péče v domácnosti	17
2.2 Skloubení rodinného a pracovního života	18
2.2.1 Work–life balance.....	18
2.2.2 Přivýdělek jako strategie sladování	19
2.2.3 Role zaměstnavatelů, státu a flexibility	22
2.2.4 Dostupnost služeb péče o děti jako klíčový faktor sladování	23
2.2.5 Dětské skupiny a sousedské dětské skupiny jako nástroj státu	24
2.2.6 Propojení flexibility, péče a přivýdělku.....	25
3. Metodologie výzkumu	27
3.1 Výzkumný problém	27
3.2 Cíl práce	27
3.3 Výzkumné otázky.....	28
3.4 Výzkumný soubor	28
3.4.1 Základní výzkumný soubor:	28
3.4.2 Výběrový výzkumný soubor	28
3.5 Metoda sběru a analýzy dat	32
4. Interpretace výsledků výzkumu	34
4.1 Využívání přivýdělku během pobírání rodičovského příspěvku.....	34
4.1.1 Formy přivýdělku	34
4.1.2 Frekvence a časová náročnost přivýdělku	35

4.1.3 Délka vykonávání přivýdělku	37
4.1.4 Místo výkonu přivýdělku.....	38
4.1.5 Shoda přivýdělku s původní profesí.....	39
4.1.6 Spokojenost s možnostmi přivýdělku	40
4.1.7 Význam přivýdělku pro domácí rozpočet	41
4.2 Důvody využívání přivýdělku	42
4.2.1 Konkrétní důvody zahájení přivýdělku	42
4.2.2 Míra důležitosti jednotlivých motivů.....	43
4.2.3 Možnost sladění přivýdělku s péčí o dítě	44
4.2.4 Vliv přivýdělku na finanční situaci domácnosti.....	45
4.3 Důvody nevyužívání přivýdělku	46
4.3.1 Hlavní bariéry.....	46
4.3.2 Míra důležitosti jednotlivých bariér	48
4.3.3 Podmínky, za kterých by ženy o přivýdělku uvažovaly.....	49
5. Diskuse	53
5.1 Interpretace výsledků ve vztahu k odborné literatuře	53
5.2 Limity výzkumu.....	55
5.3 Přínosy práce	55
5.4 Doporučení pro praxi	56
Závěr	57
Seznam citovaných zdrojů.....	59
Seznam grafů	63
Seznam příloh	63
Přílohy	64
Příloha č.1: Dotazník	64

ÚVOD

Rodičovská dovolená představuje v České republice období, během něhož mají rodiče možnost věnovat se péči o malé dítě při současném pobírání rodičovského příspěvku. Současná legislativa umožňuje příjemcům této dávky vykonávat výdělečnou činnost bez omezení, což otevírá prostor pro různé formy přivýdělku. Přesto však jde o oblast, které se český výzkum věnuje spíše okrajově, a není tedy zcela jasné, zda a jakým způsobem rodiče tuto možnost skutečně využívají, jaké motivace je k tomu vedou a jaké překážky jim brání v zapojení do výdělečné činnosti během péče o dítě. Téma je aktuální nejen z hlediska ekonomické stability rodin, ale také z pohledu sociální politiky a podpory sladování pracovního a rodinného života.

Cílem bakalářské práce je analyzovat, zda osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku, a identifikovat důvody, které je vedou k jeho využívání či nevyužívání. Práce popisuje motivace k zapojení do výdělečné činnosti a identifikuje bariéry, které respondentkám v této aktivitě brání. Výzkum byl původně koncipován pro všechny příjemce rodičovského příspěvku, avšak do šetření se zapojily výhradně ženy, což odpovídá i realitě čerpání rodičovské dovolené v České republice. Pro naplnění výzkumného cíle byl zvolen kvantitativní výzkumný design, sběr dat byl realizován prostřednictvím online dotazníkového šetření.

Teoretická část práce představuje legislativní rámec rodičovské dovolené, možnosti přivýdělku a faktory ovlivňující ekonomickou aktivitu rodičů. Metodologická část popisuje výzkumný design, výběrový soubor a použitou metodu sběru a analýzy dat. Empirická část následně interpretuje výsledky výzkumu a diskutuje je v kontextu odborné literatury. Závěr shrnuje hlavní zjištění a nabízí doporučení pro praxi i další výzkum.

1. Rodičovský příspěvek a rodičovská dovolená

Tato kapitola představuje dva základní instituty, které zásadně ovlivňují život rodičů pečujících o malé děti – rodičovský příspěvek a rodičovskou dovolenou. Přestože jsou tyto pojmy v běžné praxi často zaměňovány, jedná se o odlišné mechanismy s rozdílným právním i praktickým významem. Jejich pochopení je nezbytné pro analýzu toho, jak rodiče zvažují možnosti přivýdělnku během péče o dítě.

Rodičovský příspěvek představuje finanční dávku ze systému státní sociální podpory, kterou vyplácí Úřad práce pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí. Jeho cílem je pomoci rodinám pokrýt náklady spojené s péčí o dítě (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Rodičovská dovolená je pracovněprávním institutem upraveným v § 196 zákoníku práce (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, 2006). Zaměstnavatel je povinen poskytnout rodičovskou dovolenou na základě žádosti zaměstnance za účelem prohloubení péče o dítě.

Oba pojmy budou v následujících podkapitolách podrobněji rozebrány, a to nejen z hlediska jejich definice, ale i praktického dopadu na rozhodování rodičů o případném přivýdělnku během tohoto období.

1.1 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek představuje klíčový nástroj státní sociální podpory. Jeho výše, podmínky čerpání i flexibilita hrají zásadní roli v rozhodování rodičů, zda si během rodičovské dovolené přivydělávat. Porozumění tomuto institutu je nezbytné pro pochopení motivací respondentů v praktické části práce.

Poprvé se rodičovský příspěvek objevil v české legislativě v roce 1990, kdy byl zaveden zákonem č. 382/1990 Sb. jako samostatná dávka oddělená od mateřského příspěvku. V počátcích byl nárok na příspěvek spojen s výrazným omezením výdělečné činnosti –

rodič mohl pracovat maximálně dvě hodiny denně a jeho čistý měsíční příjem nesměl překročit 800 Kčs. Bez omezení mohli pracovat pouze rodiče v mimořádných životních situacích, například svobodní nebo ovdovělí, pokud dítě nenavštěvovalo jesle (Finance, 2019).

Postupem času se podmínky čerpání příspěvku výrazně zmírnily. Dnes již příjem rodiče není sledován a zákon umožňuje výdělečnou činnost bez omezení výše příjmu, pokud je zajištěna řádná péče o dítě. Tato změna představuje zásadní posun v přístupu státu – od pasivního modelu péče k aktivnímu zapojení rodičů do pracovního života.

Zařazení této historické informace do bakalářské práce považujeme za důležité, protože ukazuje, jak se proměňovalo vnímání role rodiče v péči o dítě a jak se měnily možnosti kombinace péče a práce. Tento vývoj tvoří kontext pro současné rozhodování rodičů, zda si během rodičovské dovolené přivydělat, což je stěžejním tématem našeho výzkumu.

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí je rodičovský příspěvek dávkou, na kterou má nárok rodič, jenž po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině. Tato dávka je poskytována na základě zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Rodičovský příspěvek může čerpat matka, otec nebo jiná osoba, která o dítě osobně celodenně pečuje. Podmínkou je trvalý pobyt rodiče i dítěte na území České republiky. Nárok na rodičovský příspěvek mají také osoby, které současně pobírají podporu v nezaměstnanosti nebo se účastní rekvalifikace (§ 30 zákona č. 117/1995 Sb.).

Výše příspěvku není jednotná – rodič si může zvolit měsíční částku, kterou bude čerpat, až do vyčerpání celkové sumy. Od roku 2024 činí maximální výše rodičovského příspěvku 350 000 Kč na jedno dítě, přičemž čerpání je možné do 3 let věku dítěte. V případě vícercát se částka navyšuje až na 525 000 Kč (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Zásadní výhodou této dávky je skutečnost, že příjmy rodiče nejsou sledovány. Rodič může být výdělečně činný, aniž by tím ztratil nárok na příspěvek. Podmínkou však je, aby byla po dobu jeho pracovní nebo studijní činnosti zajištěna péče o dítě jinou zletilou osobou. U dětí mladších dvou let je docházka do předškolního zařízení omezena na 120 hodin měsíčně, u starších dětí se docházka již nesleduje (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Možnost přivýdělku během čerpání rodičovského příspěvku je tedy právně umožněna, což otevírá prostor pro individuální rozhodování rodičů. Právě tato flexibilita je jedním z důvodů, proč považujeme téma přivýdělku na rodičovské dovolené za aktuální a hodné hlubšího výzkumu. V následující kapitole se proto zaměříme na rodičovskou dovolenou jako institucionální rámec, který s rodičovským příspěvkem úzce souvisí.

1.2 Rodičovská dovolená

V předchozí kapitole jsme se věnovali rodičovskému příspěvku jako formě finanční podpory, která rodičům umožňuje zůstat doma s dítětem bez nutnosti okamžitého návratu do zaměstnání. S tímto tématem úzce souvisí i rodičovská dovolená, která představuje právní rámec pro pracovní volno určené k péči o dítě. Vzhledem k tomu, že cílem práce je zjistit, zda osoby na rodičovském příspěvku využívají možnosti přivýdělku, je důležité porozumět i podmínkám rodičovské dovolené, která může ovlivnit rozhodování rodičů o návratu do práce nebo o výdělečné činnosti během péče o dítě.

Rodičovská dovolená je podle § 196 zákoníku práce č. 262/2006 Sb. pracovněprávní institut, který slouží k prohloubení péče o dítě. Zaměstnavatel je povinen ji poskytnout na základě písemné žádosti zaměstnance. Matka dítěte může nastoupit na rodičovskou dovolenou po skončení mateřské dovolené, otec od narození dítěte.

Nárok mají také zaměstnanci, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu (§ 197 zákona č. 262/2006 Sb.).

Délku rodičovské dovolené si určuje zaměstnanec sám, nejdéle však do tří let věku dítěte (§ 196 zákona č. 262/2006 Sb.). V praxi je možné rodičovskou dovolenou čerpat i po částech nebo se v jejím čerpání střídat, protože zákon tuto možnost nevyklučuje. Vrátil-li se zaměstnanec do práce do dvou let věku dítěte, má nárok na původní práci a pracoviště; po uplynutí této lhůty již zaměstnavatel není povinen zajistit stejné pracovní zařazení (§ 47 zákona č. 262/2006 Sb.).

Z pohledu výzkumu je zásadní skutečnost, že rodičovská dovolená nebrání rodičům ve výkonu výdělečné činnosti. Zákon umožňuje pracovat nebo podnikat, pokud je zajištěna řádná péče o dítě (§ 31 zákona č. 117/1995 Sb.). Rodiče tak mohou využít flexibilní formy zaměstnání, jako jsou dohody o provedení práce, dohody o pracovní činnosti nebo samostatná výdělečná činnost. U dětí mladších dvou let je docházka do zařízení péče omezena na 120 hodin měsíčně; u starších dětí se již nesleduje (§ 31 zákona č. 117/1995 Sb.).

Rodičovský příspěvek a rodičovská dovolená vytvářejí základní legislativní rámec, v němž rodiče zvažují své pracovní možnosti. Rozhodování o přivýdělku však není ovlivněno pouze právními podmínkami, ale také širším kontextem mateřství, genderových rolí a každodenní organizace péče. Proto se následující kapitola zaměřuje na pracovní život v kontextu mateřství a na faktory, které formují strategie rodičů při sladování péče a práce.

2. Pracovní život v kontextu mateřství

Mateřství zásadně proměňuje vztah mezi rodinným a pracovním životem a otevírá otázky, které přesahují individuální rozhodování rodičů. Péče o dítě je v českém prostředí stále převážně spojována s rolí matky, což ovlivňuje nejen fungování rodiny, ale také postavení žen na trhu práce a jejich dlouhodobé ekonomické možnosti. Současně se mění rodinné struktury, genderové normy i očekávání spojená s rodičovstvím, což vede k novým formám napětí mezi profesními ambicemi a každodenní péčí.

Tato kapitola se zaměřuje na to, jak se mateřství promítá do pracovního života žen a jaké sociální, psychologické a strukturální faktory formují jejich pracovní strategie během rodičovské dovolené. Pozornost je věnována proměnám rodinných rolí, genderovým nerovnostem v péči o děti, psychologickým aspektům mateřství i dynamice partnerského rozdělení péče. Součástí kapitoly je také představení teoretických konceptů work–family conflict a work–family enrichment, které pomáhají porozumět tomu, jak se pracovní a rodinné role vzájemně ovlivňují.

Pracovní život v období mateřství tak nelze chápat izolovaně – je formován širšími společenskými procesy, dostupností služeb péče o děti, očekáváními zaměstnavatelů i legislativním rámcem umožňujícím výdělečnou činnost během rodičovské dovolené. Tyto souvislosti tvoří východisko pro následující podkapitolu, která se zaměřuje na rodinu jako prostor, kde se střetávají genderové role, individuální ambice a každodenní praxe péče, a která dále otevírá cestu k pochopení samotného procesu sladování rodinného a pracovního života.

2.1 Rodina v kontextu genderu, rodičovství a pracovního života

„Rodina se stává místem, kde se trvale žongluje s četnými divergentními ambicemi ve vztahu k profesním aktivitám a jejich požadavkům na mobilitu, k tlakům na vzdělání a v cestě stojícím závazkům vůči dětem, k monotónní domácí práci.“ (Beck, 2011, s. 118)

Rodina představuje skupinu osob propojených manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adopcí, které spolu žijí v jedné domácnosti a vzájemně interagují. Základní formou je nukleární rodina, tvořená dvěma dospělými partnery a jejich dětmi. Tato skupina se odlišuje od domácností sdílených bez rodinných vazeb (např. spolubydlení studentů). Rodina může být rozšířená o další členy, jako jsou děti z předchozích vztahů či prarodiče. Plní důležité funkce – emocionální, sociální, ekonomické i politické – a přispívá ke stabilitě společnosti (Jandourek, 2012).

Rodina je zároveň místem, kde se nejvýrazněji projevují konflikty spojené s genderovými rolemi a procesem individualizace. Beck (2011) upozorňuje, že industriální společnost byla založena na nerovném postavení mužů a žen – mužská role byla spojena s výdělečnou prací, zatímco ženská s péčí o domácnost. Modernizační procesy však tyto tradiční role narušují a vedou k novým formám konfliktů uvnitř rodiny. Individualizace osvobozuje ženy od připsané role v domácnosti, zároveň je však nutí hledat způsoby, jak skloubit péči o děti s ekonomickou nezávislostí. V tomto kontextu se přivýdělek během rodičovské dovolené stává nejen finanční strategií, ale i prostředkem k zachování profesní identity a k překonávání nerovností zakořeněných v tradičním modelu rodiny.

V českém prostředí sehrál významnou roli komunistický režim, který rodinu chápal jako základní jednotku státu. Dnes se tradiční vazby postupně rozvolňují a roste důraz na svobodnou volbu, citovou autenticitu a individuální odpovědnost. Současným trendem je také odkládání mateřství do vyššího věku, což souvisí se vzdělaností a profesními ambicemi žen. Tyto změny přinášejí nové výzvy v oblasti reprodukčního zdraví i sladování pracovního a rodinného života (Kimplová a kol., 2023).

Rodinné struktury se navíc proměňují – přibývá rozvedených párů, svobodných matek či nesezdaných partnerství. V těchto situacích rodiče často kombinují péči o dítě s výdělečnou činností, mnohdy bez podpory druhého partnera, což má přímý dopad na ekonomické fungování domácnosti (Kimplová a kol., 2023).

Psychologický výzkum mateřství navíc ukazuje, že mateřství je pro ženy zásadním zlomem, který ovlivňuje jejich identitu, sebevímání i pracovní možnosti. Podle Daňsové a kol. (2018) se ženy při přechodu do role matky vyrovnávají s novými nároky, jež formují jejich každodenní život i pracovní strategie. Tyto psychologické aspekty mateřství se navíc prolínají s genderovými očekáváními, která ženám přisuzují hlavní odpovědnost za péči.

2.1.1 Genderové nerovnosti v péči o děti

Genderové nerovnosti v péči o děti představují dlouhodobý strukturální problém, který se nejvýrazněji projevuje v období rodičovství. Studie Křížkové a kol. (2006) potvrzuje, že tradiční rozdělení rolí mezi muže a ženy přetrvává i v současné české společnosti. Ženy čelí větším překážkám při sladování rodinného a pracovního života než muži, což se odráží v jejich profesní dráze i ekonomickém postavení. Tyto nerovnosti se projevují zejména tím, že ženy častěji volí méně stabilní formy zaměstnání, které jim umožňují přizpůsobit pracovní dobu péči o děti. Aktuální data Centra pro výzkum veřejného mínění (2024) navíc ukazují, že veřejnost stále vnímá péči o děti jako ženskou roli, zatímco finanční zajištění domácnosti připisuje mužům.

Tento model zatěžuje ženy zvýšenou odpovědností za péči a zároveň omezuje zapojení mužů do rodinného života. Důsledkem je nerovnoměrné rozložení povinností v domácnosti, negativní dopad na kvalitu rodinných vztahů i rovnost příležitostí na trhu práce (Homfray a kol., 2022). Rodičovství pak často vede k oslabení postavení žen na trhu práce – již v těhotenství čelí nižší atraktivitě pro zaměstnavatele a po skončení rodičovské dovolené se jen polovina vrací na původní pracovní místo. Zbylé ženy hledají alternativní formy výdělků, které bývají méně stabilní a hůře ohodnocené, což lze označit za prekarizační faktor. Nedostatečná dostupnost služeb péče o děti,

zejména v menších obcích, tuto situaci dále zhoršuje a nutí ženy přizpůsobovat pracovní dobu provoznímu režimu školek a družin (Homfray a kol., 2022; Švihel, 2025).

2.1.2 Konflikt mezi prací a rodinou (work–family conflict) a obohacující interakce mezi prací a rodinou (work–family enrichment)

Koncept sladování pracovního a rodinného života je úzce spojen s teoriemi work–family conflict a work–family enrichment, které popisují, jak se jednotlivé životní role vzájemně ovlivňují. Work–family conflict označuje situaci, kdy požadavky práce a rodiny nejsou slučitelné a plnění jedné role ztěžuje plnění role druhé. Greenhaus a Beutell (1985) rozlišují tři typy konfliktu: časový konflikt, kdy čas věnovaný jedné oblasti omezuje čas pro druhou; napěťový konflikt, kdy stres z jedné role negativně ovlivňuje výkon v druhé; a behaviorální konflikt, kdy očekávané chování v jedné roli není slučitelné s požadavky druhé.

Naopak teorie work–family enrichment zdůrazňuje, že propojení pracovního a rodinného života může mít i pozitivní dopady. Podle Greenhause a Powella (2006) mohou zkušenosti, dovednosti či pozitivní emoce získané v jedné roli zlepšovat fungování v roli druhé. Například pracovní úspěchy mohou posilovat sebevědomí rodiče v rodinném prostředí, zatímco podpora partnera a stabilní rodinné zázemí mohou zvyšovat pracovní výkon.

U rodičů malých dětí, zejména u matek, převažuje podle výzkumů spíše konflikt než obohacování, což souvisí s nerovnoměrným rozdělením péče a vysokými nároky na čas a energii (Homfray a kol., 2022). Přivýdělek během rodičovské dovolené může v tomto kontextu představovat formu obohacení – umožňuje udržet profesní identitu, rozvíjet dovednosti a posilovat psychickou pohodu, pokud je pracovní zátěž přiměřená.

2.1.3 Role partnera a rozdělení péče v domácnosti

Rozdělení péče o děti a domácnost mezi partnery představuje jeden z klíčových faktorů ovlivňujících možnosti rodičů sladit pracovní a rodinný život. Zpráva o rodině 2020 ukazuje, že péče o malé děti zůstává převážně na ženách, a to i v domácnostech, kde partneři deklarují rovnost jako svou hodnotu (Kuchařová a kol., 2020). Výzkum Křížkové a kol. (2006) potvrzuje, že po narození dítěte dochází u většiny párů k návratu k tradičnímu modelu, v němž žena přebírá hlavní odpovědnost za péči a muž zůstává v roli živitele.

Psychologické studie doplňují, že nerovnoměrné rozdělení péče má významné dopady i na subjektivní prožívání matek. Daňsová a kol. (2018) upozorňují, že ženy často nesou nejen praktickou, ale i mentální zátěž spojenou s organizací domácnosti a péče o dítě. Tato „neviditelná práce“ zvyšuje psychickou náročnost mateřství a může vést k pocitům přetížení či nedostatečnosti. Pokud partner nepřebírá část odpovědnosti, ženy mají méně prostoru pro pracovní aktivity, osobní rozvoj i odpočinek, což dále prohlubuje nerovnosti mezi partnery.

Zpráva o rodině 2020 zároveň ukazuje, že zapojení partnera do péče je jedním z nejvýznamnějších prediktorů úspěšného návratu žen na trh práce (Kuchařová a kol., 2020). Rodiny, v nichž se péče dělí rovnoměrněji, vykazují nižší míru konfliktu mezi pracovními a rodinnými rolemi a ženy v nich častěji volí stabilnější formy zaměstnání. Naopak tam, kde partner přebírá pouze minimální část péče, jsou ženy nuceny přizpůsobovat pracovní aktivity provoznímu režimu domácnosti, což často vede k volbě krátkodobých, flexibilních či méně jistých forem výdělků.

Rodina představuje dynamický prostor, v němž se prolínají genderové normy, individuální ambice, psychologické potřeby i strukturální podmínky. Genderové nerovnosti v péči o děti, nerovnoměrné rozdělení domácí práce a očekávání spojená s mateřstvím vytvářejí prostředí, v němž ženy čelí vyšší míře work–family conflict a častěji volí flexibilní či méně stabilní formy výdělků. Přivýdělek během rodičovské

dovolené tak nelze chápat pouze jako individuální volbu, ale jako reakci na širší společenské a ekonomické podmínky.

Tyto faktory vytvářejí prostředí, v němž rodiče hledají způsoby, jak skloubit péči o dítě s ekonomickými požadavky domácnosti. Následující kapitola se proto zaměřuje na samotný proces sladování rodinného a pracovního života a na to, jaké strategie rodiče v českém prostředí volí.

2.2 Skloubení rodinného a pracovního života

Téma sladování soukromého a pracovního života není v českém pracovním prostředí novinkou. Diskutuje se o něm již řadu let a v různé míře se s ním potýká většina zaměstnanců i zaměstnavatelů. Stejně jako se proměňuje celý svět práce, dochází i v oblasti sladování k významným změnám (Homfray a kol., 2022). Zvyšující se požadavky zaměstnavatelů na výkon a flexibilitu pracovníků ztěžují sladění profesního a rodinného života. Tyto dvě oblasti často narážejí na vzájemné rozpory, avšak za předpokladu existence vhodných opatření na trhu práce – například prorodinné firemní strategie – je možné mezi nimi nalézt funkční rovnováhu (Křížková a kol., 2005).

Sladování pracovního a rodinného života bylo dlouho vnímáno jako individuální problém zaměstnanců, zejména žen. Dnes je však zřejmé, že vychýlení rovnováhy mezi těmito dvěma oblastmi má dopad nejen na jednotlivce, ale i na jeho rodinu, pracovní kolektiv a v širším smyslu na celou společnost. Sladování se netýká pouze jednotlivce – je to společenský proces, který vyžaduje systémové řešení (Homfray a kol., 2022).

2.2.1 Work–life balance

Pojem work–life balance se v posledních desetiletích stal zásadním konceptem pro pochopení toho, jak lidé usilují o rovnováhu mezi pracovním a osobním životem.

Podle Khateeba (2021) je dosažení této rovnováhy v současné společnosti stále náročnější, protože sladění pracovních povinností s dalšími životními rolemi klade na jednotlivce vysoké nároky. Zájem o tuto problematiku se postupně přesunul i do oblasti řízení lidských zdrojů, kde se stal východiskem pro tvorbu opatření podporujících zaměstnance v péči o rodinu a v udržení jejich pracovního zapojení.

Od 70. let 20. století se zároveň rozvíjí teoretické přístupy, které se snaží vysvětlit vztah mezi pracovní a rodinnou sférou. Vedle původního modelu segmentace vznikly teorie zdůrazňující například přelévání zkušeností mezi rolemi, kompenzační mechanismy, pozitivní obohacování či význam jasně vymezených hranic mezi pracovní a osobní oblastí. Tyto koncepty ukazují, že propojení práce a rodiny je proměnlivé a může vést jak ke konfliktům, tak k pozitivním efektům, které jednotlivcům pomáhají zvládat jejich každodenní role (Khateeb, 2021).

2.2.2 Přivýdělek jako strategie sladování

Mateřství představuje pro ženy zásadní zlom v profesní dráze, který ovlivňuje jejich sebevímání i pracovní možnosti. Podle Daňšové a kol. (2018) ženy hledají formy výdělečné činnosti nejen z ekonomických důvodů, ale také jako prostředek k zachování profesní identity a pocitu seberealizace. Česká legislativa umožňuje výdělečnou činnost během pobírání rodičovského příspěvku, pokud je zajištěna řádná péče o dítě jinou zletilou osobou (§ 31 Zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 1995).

Současné ekonomické podmínky zároveň způsobují, že přivýdělek během rodičovské dovolené není pouze otázkou profesní identity, ale často i ekonomické nutnosti. Zpráva o rodině 2020 upozorňuje, že rostoucí náklady na bydlení a životní potřeby domácností zvyšují tlak na rodiče, zejména v jednopříjmových rodinách (Kuchařová a kol., 2020). Přivýdělek tak představuje strategii, která umožňuje stabilizovat rodinný rozpočet v období, kdy je příjem domácnosti snížen.

Plány rodičů na návrat do zaměstnání se často liší od reálných možností, které jim podmínky péče o děti dovolují. Výzkum Křížkové a kol. (2006) ukazuje, že ženy si zpravidla představují rychlejší návrat na trh práce, než je v praxi možné. Tento nesoulad vede k hledání alternativních forem výdělečné činnosti, například brigád či zkrácených úvazků.

Formy přivýdělků, které rodiče na rodičovské dovolené nejčastěji využívají, zahrnují práci na dohodu o provedení práce, dohodu o pracovní činnosti, vedlejší výdělečnou činnost a podnikání z domova (Grafton, n.d.).

Práce z domova nabízí potřebnou flexibilitu a umožňuje přizpůsobit pracovní dobu péči o dítě, což je pro rodiče klíčové. Mezi oblíbené aktivity patří vyplňování online průzkumů, poskytování virtuálních služeb, jako je administrativní podpora nebo zákaznický servis. Významnou roli hraje také kreativní podnikání – například prodej ručně vyráběných výrobků na online tržištích typu Etsy, tvorba digitálních produktů (např. šablon či fotografií), blogování nebo správa sociálních sítí (VA-Akademie.cz, 2025). Ačkoli práce z domova přináší řadu výhod, je spojena také s riziky, která mohou ovlivnit zdraví i bezpečnost pracovníků. Nejčastěji se objevují ergonomické potíže způsobené dlouhodobým sezením či nevhodným pracovním místem, psychosociální zátěž vyplývající z izolace nebo narušení rovnováhy mezi pracovním a osobním životem. Rizikem jsou také technické a požární nedostatky, například opotřebené elektrické zařízení či nedostatečná kontrola detektorů kouře. Z těchto důvodů je důležité věnovat pozornost prevenci a pravidelnému posouzení bezpečnosti domácího pracoviště (Dokumentace BOZP, 2020).

Dohoda o provedení práce (DPP) patří mezi nejdostupnější a nejflexibilnější formy přivýdělků během rodičovské dovolené. Umožňuje odpracovat maximálně 300 hodin ročně u jednoho zaměstnavatele (§ 75 zákona č. 262/2006 Sb.) a využívá se zejména pro jednorázové či krátkodobé činnosti. Musí být sjednána písemně a výše odměny není zákonem omezena, musí však odpovídat minimální mzdě stanovené právními předpisy (§ 77 a § 111 zákona č. 262/2006 Sb.). Účast na nemocenském pojištění u

dohod vzniká při dosažení rozhodného příjmu, který je stanoven jako 25 % průměrné mzdy (§ 7 zákona č. 187/2006 Sb.). Pro rok 2026 činí tato částka 12 000 Kč (VZP, 2026). Výkon DPP neomezuje nárok na rodičovský příspěvek, pokud je zajištěna řádná péče o dítě (§ 31 zákona č. 117/1995 Sb.). Stát hradí zdravotní pojištění osobám pečujícím o dítě (§ 7 zákona č. 48/1997 Sb.) a rodiče mohou uplatnit daňové zvýhodnění na děti (§ 35c zákona č. 586/1992 Sb.).

Dohoda o pracovní činnosti (DPČ) představuje flexibilní formu výdělečné činnosti, kterou mohou rodiče během rodičovské dovolené využívat zejména pro pomocné či krátkodobé práce. Musí být sjednána písemně a umožňuje výkon práce v rozsahu do poloviny stanovené týdenní pracovní doby (§ 76 a § 77 zákona č. 262/2006 Sb.). Výše odměny není zákonem omezena, musí však odpovídat minimální mzdě stanovené právními předpisy (§ 111 zákona č. 262/2006 Sb.). Účast na zdravotním pojištění vzniká při dosažení měsíčního příjmu alespoň 4 500 Kč, což odpovídá výši započitatelného příjmu pro zaměstnance pracujícího na DPČ (VZP, 2026). Výkon práce na DPČ neomezuje nárok na rodičovský příspěvek, pokud je zajištěna řádná péče o dítě (§ 31 zákona č. 117/1995 Sb.), a rodiče mohou současně uplatnit daňové zvýhodnění na děti (§ 35c zákona č. 586/1992 Sb.).

Zkrácený pracovní úvazek je klasický pracovní poměr s nižší pracovní dobou. Nabízí stabilitu, pravidelný příjem a možnost čerpat zaměstnanecké benefity, avšak méně flexibility než dohody (Grafton, n.d.). Nejčastěji jej využívají ženy, zejména matky malých či více dětí, které potřebují sladit péči o rodinu s ekonomickou aktivitou. Podobně i samoživitelky volí tuto formu zaměstnání ze stejných důvodů (Kuchařová a kol., 2020). Podle Maříkové (2008) může částečný úvazek představovat vhodný prostředek pro postupný návrat žen do zaměstnání, umožňující pozvolnou adaptaci na pracovní prostředí i flexibilní úpravu rozsahu práce podle potřeb dítěte.

Podnikání formou samostatné výdělečné činnosti je během rodičovské dovolené považováno za vedlejší činnost, což přináší výhody zejména v oblasti odvodů. Rodiče mohou podnikat bez ztráty nároku na rodičovský příspěvek, pokud je zajištěna řádná

péče o dítě (§ 31 zákona č. 117/1995 Sb.). Zdravotní pojištění za osoby pečující o dítě hradí stát (§ 7 zákona č. 48/1997 Sb.). Sociální pojištění se v prvním roce vedlejší samostatné výdělečné činnosti neplatí, protože povinnost odvádět pojistné vzniká až při překročení rozhodné částky stanovené pro daný rok; pro rok 2026 činí tato částka 117 521 Kč (Česká správa sociálního zabezpečení, 2025). Podnikání tak představuje dostupnou formu přivýdělku, která umožňuje finanční stabilizaci i profesní seberealizaci, aniž by byla ohrožena péče o dítě.

Ačkoli flexibilní formy přivýdělku poskytují rodičům potřebnou volnost, výzkumy upozorňují také na jejich prekarizační potenciál. Dohody, krátkodobé zakázky či práce z domova často neposkytují sociální jistoty, ochranu před výpadkem příjmu ani možnost kariérního růstu. Křížková a kol. (2006) uvádějí, že ženy se v důsledku péče o děti častěji ocitají v méně stabilních formách zaměstnání, což může mít dlouhodobé dopady na jejich ekonomickou nezávislost i budoucí důchodové nároky. Prekarizace tak představuje významné riziko zejména pro matky malých dětí, které volí flexibilní formy práce jako způsob sladování péče a výdělku.

2.2.3 Role zaměstnavatelů, státu a flexibilita

Možnosti sladování pracovního a rodinného života jsou výsledkem kombinace individuálních strategií rodičů, firemní kultury a podpory ze strany státu. Podle Zprávy o rodině 2020 se české rodiny stále více potýkají s napětím mezi péčí o děti a ekonomickými potřebami domácnosti, což vede k hledání flexibilních forem výdělečné činnosti (Kuchařová a kol., 2020). Rostoucí počet zaměstnavatelů přistupuje k otázce sladování proaktivně a vytváří flexibilní pracovní podmínky jako součást firemní kultury. Firmy, které aktivně zavádějí prorodinná opatření, jsou vnímány jako atraktivní zaměstnavatelé, což potvrzují i personalisté – uchazeči se často zajímají o možnosti sladění práce a rodiny dříve než o výši mzdy (Síť pro rodinu, 2022).

Flexibilita se v praxi projevuje různými opatřeními, jako je práce z domova, pružná pracovní doba, sdílené pracovní místo, zkrácené úvazky či možnost úpravy směn podle potřeb rodičů. Zpráva o rodině 2020 uvádí, že právě tato opatření patří mezi

nejefektivnější nástroje podpory sladování, protože umožňují rodičům přizpůsobit pracovní aktivity péči o dítě (Kuchařová a kol., 2020). V českém prostředí se postupně rozšiřují také firemní dětské skupiny, které představují významnou formu podpory zaměstnanosti rodičů malých dětí.

Sladování však není pouze otázkou vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Evropská legislativa ukládá členským státům povinnost zajišťovat dostupnost služeb péče o děti a sociálních služeb, čímž se sladování stává nejen otázkou vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, ale i úkolem veřejné správy (Homfray a kol., 2022). Novela zákoníku práce z roku 2025 posílila právní rámec pro flexibilní formy práce a zlepšila postavení rodičů vracejících se z rodičovské dovolené, zejména prostřednictvím rozšíření nároků na úpravu pracovní doby a posílení ochrany zaměstnanců pečujících o děti (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2025a).

Významnou roli hrají také odbory, které prosazují rovnost a podporu zaměstnanců, například prostřednictvím gender mainstreamingu (Homfray a kol., 2022). Gender mainstreaming představuje strategii, která začleňuje perspektivu rovnosti žen a mužů do všech politik, programů a institucí, aby se systematicky předcházelo nerovnostem (Council of Europe, n.d.). Zavádění flexibility však naráží na bariéry – obavy z narušení provozu, nedostatek technického vybavení či stereotypní představy o „ideálním zaměstnanci“. Přesto se ukazuje, že prorodinná firemní politika může být efektivním nástrojem nejen pro podporu zaměstnanců, ale i pro stabilizaci pracovních týmů a snížení fluktuace (Sít' pro rodinu, 2022).

2.2.4 Dostupnost služeb péče o děti jako klíčový faktor sladování

Komparativní studie Cukrowské-Torzewské (2017) ukazuje, že dopad mateřské a rodičovské dovolené na zaměstnanost matek se výrazně liší podle dostupnosti služeb péče o děti. V zemích s vysokou dostupností institucionální péče dlouhá dovolená přispívá ke snížení zaměstnanostní propasti, zatímco v zemích střední a východní Evropy má spíše negativní účinky.

Dostupnost služeb péče o děti představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících možnosti rodičů sladovat pracovní a rodinné povinnosti. Zpráva o rodině 2023 upozorňuje, že Česká republika dlouhodobě zaostává zejména v nabídce péče o děti mladší tří let. Podíl dětí využívajících nerodinnou péči patří k nejnižším v Evropě a kapacity dětských skupin či mateřských škol jsou v řadě regionů nedostatečné. Tato omezená nabídka se výrazně promítá do zaměstnanosti žen, která je nejnižší právě v období, kdy je nejmladší dítě mladší tří let (Paloncyová a kol., 2023).

Nedostatek míst v mateřských školách potvrzují i aktuální analýzy PAQ Research, podle nichž existují stovky mikroregionů, kde by děti, které se do školek nedostaly, zaplnily dvě a více tříd. V roce 2021 nenavštěvovalo mateřskou školu ve své obci až 40 000 tříletých a čtyřletých dětí, přičemž největší problémy se soustřeďují ve velkých městech a sociálně znevýhodněných regionech severozápadních Čech. Až třetina obcí je navíc závislá na kapacitách školek v okolních obcích, což zvyšuje nejistotu rodičů a komplikuje plánování návratu do práce (Stuchlík & Münich, 2025).

Nedostatečná nabídka služeb péče tak představuje strukturální bariéru, která omezuje pracovní zapojení rodičů, prohlubuje genderové nerovnosti a zvyšuje ekonomickou závislost matek na partnerovi. Dostupná a kvalitní péče o děti je proto nezbytným předpokladem nejen pro sladování práce a rodiny, ale také pro rovné příležitosti na trhu práce (Paloncyová a kol., 2023).

2.2.5 Dětské skupiny a sousedské dětské skupiny jako nástroj státu

Jedním z opatření, která mají zmírnit nedostatek míst v mateřských školách a podpořit zaměstnanost rodičů malých dětí, jsou dětské skupiny. Podle Ministerstva práce a sociálních věcí jsou dětské skupiny službou péče o dítě poskytovanou na nekomerční bázi, určenou pro děti od šesti měsíců do zahájení povinné školní docházky. Péče probíhá mimo obydlí dítěte, v menších kolektivech a s flexibilnější provozní dobou, což umožňuje lépe reagovat na potřeby rodin, které kombinují péči o dítě s výdělečnou činností (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026).

Dětské skupiny tak doplňují kapacity mateřských škol a představují důležitou alternativu zejména v regionech, kde je nedostatek míst v předškolních zařízeních. Jejich flexibilní provozní režim umožňuje rodičům lépe sladit pracovní dobu, směny či přivýdělek během rodičovské dovolené s péčí o dítě. Specifickou variantou jsou sousedské dětské skupiny, které umožňují péči o maximálně čtyři děti v domácím prostředí poskytovatele. Tento model je založen na méně formálních vztazích mezi poskytovatelem a rodiči a nabízí vysokou míru flexibility. Je vhodný zejména pro rodiče pracující na zkrácené úvazky, na směny nebo v rámci přivýdělku z domova. Sousedské dětské skupiny mohou fungovat i v obcích, kde chybí formální zařízení péče, a přispívají tak ke zmírňování regionálních nerovností v dostupnosti služeb péče o děti (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026).

2.2.6 Propojení flexibility, péče a přivýdělku

Flexibilní pracovní podmínky mají přímý dopad na to, zda a jak mohou rodiče během rodičovské dovolené vykonávat výdělečnou činnost. V prostředí, kde zaměstnavatelé umožňují práci na dálku, zkrácené úvazky či individuální úpravu pracovní doby, je přivýdělek snáze realizovatelný a méně zatěžující. Naopak rigidní pracovní podmínky mohou rodiče nutit volit méně stabilní formy práce mimo hlavní zaměstnání, což zvyšuje riziko prekarizace. Z těchto důvodů flexibilita představuje klíčový faktor, který ovlivňuje podobu pracovních strategií rodičů během rodičovské dovolené.

Teoretická část ukázala, že pracovní zapojení rodičů během rodičovské dovolené je výsledkem komplexní souhry individuálních, rodinných i strukturálních faktorů. Významnou roli hraje ekonomická situace domácnosti, motivace rodičů, psychologické aspekty mateřství, rozdělení péče v rodině i genderové normy, které formují každodenní praxi péče. Důležitým prvkem je také institucionální rámec, zejména podmínky rodičovského příspěvku a rodičovské dovolené, které určují možnosti výdělečné činnosti rodičů.

Podmínky na trhu práce, flexibilita zaměstnavatelů a dostupnost služeb péče o děti představují další klíčové faktory ovlivňující to, zda a jak mohou rodiče kombinovat

péči o dítě s ekonomickou aktivitou. Flexibilní formy práce a přivýdělek se pro mnoho rodičů stávají strategií, jak udržet kontakt s profesí, zmírnit ekonomické dopady dlouhodobé péče a posílit vlastní profesní identitu. Jejich využití je však podmíněno nejen podporou zaměstnavatelů, ale také rodinnou politikou státu, která vytváří rámec pro sladování pracovních a rodinných povinností.

Tento teoretický rámec tvoří východisko pro empirickou část práce, která se zaměřuje na to, jak rodiče skutečně využívají přivýdělek během rodičovské dovolené, jaké strategie volí a jaké bariéry či podpůrné faktory vnímají ve svém každodenním životě. Následující metodologická kapitola proto představuje výzkumný design, použitou metodu sběru dat a charakteristiku výzkumného souboru, na jejichž základě jsou následně interpretována empirická zjištění.

3. Metodologie výzkumu

Empirická část práce navazuje na teoretická východiska, která ukázala, že rozhodování rodičů o přivýdělku během rodičovské dovolené je ovlivňováno širokou škálou individuálních, rodinných i strukturálních faktorů. Aby bylo možné porozumět tomu, jak rodiče tyto možnosti skutečně využívají v praxi, je nezbytné doplnit teoretické poznatky o empirická data.

Metodologická část proto představuje výzkumný design, který byl zvolen k ověření výzkumných otázek. Popisuje výzkumný problém, cíle práce, formulované výzkumné otázky, charakteristiku výzkumného souboru a použitou metodu sběru a analýzy dat. Cílem je vytvořit transparentní rámec, který umožní porozumět tomu, jak byla data získána a jak budou interpretována v následující části práce.

3.1 Výzkumný problém

V České republice mohou osoby pobírající rodičovský příspěvek vykonávat výdělečnou činnost, aniž by tím ztratily nárok na dávku. Není však dostatečně zmapováno, zda a v jaké míře tuto možnost skutečně využívají. Chybí také poznatky o tom, jaké motivace a bariéry ovlivňují rozhodování rodičů o přivýdělku během rodičovské dovolené. Nedostatek empirických dat ztěžuje porozumění tomu, jak rodiče kombinují péči o dítě s ekonomickou aktivitou. Výzkumný problém proto spočívá v absenci ucelených informací o rozsahu přivýdělku mezi příjemci rodičovského příspěvku a o faktorech – ekonomických, sociálních i kulturních – které jejich rozhodování formují.

3.2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat, zda osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku, a identifikovat důvody, které je vedou k jeho využívání

či nevyužívání. Výsledky mohou přispět k hlubšímu porozumění ekonomickému chování rodin s malými dětmi a být podnětné pro oblast sociální politiky, zejména v otázkách podpory sladování pracovního a rodinného života. Pro zodpovězení výzkumného cíle jsme stanovili následující výzkumné otázky.

3.3 Výzkumné otázky

VO1: Jakým způsobem využívají osoby pobírající rodičovský příspěvek možnost přivýdělku?

VO2: Jaké důvody vedou osoby na rodičovském příspěvku k využívání přivýdělku?

VO3: Jaké důvody vedou osoby na rodičovském příspěvku k nevyužívání přivýdělku?

3.4 Výzkumný soubor

3.4.1 Základní výzkumný soubor:

Výzkumný soubor tvoří osoby pobírající rodičovský příspěvek v České republice. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí činil v roce 2023 průměrný měsíční počet příjemců přibližně 267 tisíc osob, z toho 262 tisíc žen a 5 tisíc mužů (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2025b).

3.4.2 Výběrový výzkumný soubor

Do výzkumu byli zařazeni pouze respondenti, kteří v době sběru dat skutečně pobírali rodičovský příspěvek; osoby, které jej nepobíraly, byly z dotazníku vyloučeny. Výběrový soubor tvořili respondenti různého věku, vzdělání a rodinné situace, což umožnilo sledovat rozdíly v přístupu k přivýdělku mezi různými sociodemografickými skupinami.

Do výzkumného šetření se zapojilo celkem 105 osob. Z těchto respondentů byly 4 vyloučeny, protože v době sběru dat nepobírali rodičovský příspěvek, což bylo

vstupní kritérium pro zařazení do výzkumného souboru. Konečný výběrový soubor tak tvoří 101 respondentek, které splnily podmínky účasti.

Výzkumného šetření se tedy zúčastnily výhradně ženy, což odpovídá realitě rodičovské dovolené v České republice, kterou ve většině případů čerpají matky jako hlavní pečující osoby.

Věk respondentek

Nejpočetnější skupinu tvořily ženy ve věku **31–35 let** (N = 58; 57,4 %). Další významnou skupinu představovaly respondentky ve věku **26–30 let** (N = 24; 23,8 %). Méně zastoupené byly věkové kategorie **36–40 let** (N = 10; 9,9 %) a **do 25 let** (N = 8; 7,9 %). Nejmenší skupinu tvořily ženy **nad 40 let** (N = 1; 1,0 %). Věkové rozložení ukazuje, že se výzkumu účastnily převážně ženy v aktivním rodičovském věku, typickém pro období péče o malé děti.

Délka pobírání rodičovského příspěvku

Největší část respondentek pobírá rodičovský příspěvek **déle než dva roky** (N = 59; 58,4 %). Další významnou skupinu tvoří ženy s délkou čerpání **1–2 roky** (N = 25; 24,8 %). Menší zastoupení mají ženy pobírající příspěvek **6–12 měsíců** (N = 9; 8,9 %) a **méně než 6 měsíců** (N = 8; 7,9 %). Tato struktura odpovídá běžnému průběhu rodičovské dovolené v českém prostředí.

Peněžitá pomoc v mateřství (PPM)

Většina respondentek uvedla, že **pobírala peněžitou pomoc v mateřství** (N = 88; 87,1 %). Menší část žen uvedla, že **PPM nepobírala a přešla rovnou na rodičovský příspěvek** (N = 13; 12,9 %). Tato skutečnost může souviset s předchozí pracovní historií, délkou zaměstnání či specifickými životními situacemi.

Vzdělání

Převládají ženy s **vysokoškolským vzděláním** (N = 59; 58,4 %). Další významnou skupinu tvoří ženy se **středoškolským vzděláním s maturitou** (N = 26; 25,7 %). Menší

zastoupení mají ženy se **středoškolským vzděláním bez maturity** (N = 8; 7,9 %) a **vyšším odborným vzděláním** (N = 5; 5,0 %). Nejmenší skupinu tvoří ženy se **základním vzděláním** (N = 3; 3,0 %). Vzdělanostní struktura odpovídá současným trendům, kdy ženy s vyšším vzděláním častěji využívají online dotazníky a aktivně se zapojují do výzkumů.

Rodinná situace

Největší část výzkumného souboru tvoří ženy se **dvěma dětmi** (N = 54; 53,5 %), následované ženami s **jedním dítětem** (N = 37; 36,6 %). Menší skupinu tvoří ženy se **třemi dětmi** (N = 9; 8,9 %) a **čtyřmi a více dětmi** (N = 1; 1,0 %). Struktura odpovídá běžnému rozložení rodin v České republice.

Věk nejmladšího dítěte

Největší skupinu tvoří ženy pečující o dítě ve věku **1–2 roky** (N = 68; 67,3 %). Další skupinu představují děti **mladší než 1 rok** (N = 16; 15,8 %) a **3–4 roky** (N = 17; 16,8 %). Většina respondentek tedy pečuje o velmi malé děti, což může významně ovlivňovat jejich možnosti zapojení do výdělečné činnosti.

Místo bydliště

Největší část respondentek žije v obcích **do 5 000 obyvatel** (N = 46; 45,5 %). Stejně početně jsou zastoupeny ženy žijící ve městech **5–20 tisíc** a **20–100 tisíc obyvatel** (**shodně N = 24; 23,8 %**). Nejmenší skupinu tvoří ženy z **velkých měst nad 100 tisíc obyvatel** (N = 7; 6,9 %). Toto rozložení ukazuje, že většina respondentek pochází z menších obcí a středně velkých měst, kde může být dostupnost pracovních příležitostí i služeb péče o děti omezenější.

Příjem domácnosti

Největší část domácností má měsíční příjem **více než 50 000 Kč** (N = 48; 47,5 %). Další významnou skupinu tvoří domácnosti s příjmem **40–50 tisíc Kč** (N = 28; 27,7 %). Menší zastoupení mají příjmové kategorie **30–40 tisíc Kč** (N = 11; 10,9 %) a **20–30 tisíc Kč** (N = 6; 5,9 %). **Dvě respondentky** (N = 2; 2,0 %) uvedly příjem **nižší než 20 000 Kč**. Stejný

počet žen (N = 6; 5,9 %) zvolil možnost „**nechci uvést**“. Příjmové rozložení umožňuje sledovat, zda ekonomická situace domácnosti ovlivňuje motivaci či potřebu přivýdělku během rodičovské dovolené.

Pracovní situace před rodičovskou dovolenou

U této otázky mohly respondentky zvolit více možností, proto součet odpovědí převyšuje počet respondentek (N = 101). Cílem bylo zachytit komplexnější pracovní historii žen před nástupem na rodičovskou dovolenou.

Nejčastěji uváděnou možností bylo zaměstnání na **plný pracovní úvazek** (N = 76; 75,2 %). Další významnou skupinu tvořily respondentky, které byly **OSVČ** (N = 12; 11,9 %) nebo pracovaly na **částečný úvazek včetně DPP/DPČ** (N = 8; 7,9 %). Menší část respondentek uvedla, že byly **nezaměstnané** (N = 5 odpovědí; 5,0 %) nebo **studentky** (N = 5; 5,0 %). Jedna respondentka uvedla, že přešla z jedné rodičovské dovolené na druhou (1,0 %), a jedna uvedla, že není na rodičovské dovolené, ale pobírá rodičovský příspěvek (1,0 %), což je z hlediska legislativy možné.

Tato struktura ukazuje, že většina žen vstupovala na rodičovskou dovolenou z relativně stabilního pracovního postavení, avšak část z nich kombinovala více forem výdělečné činnosti nebo se nacházela v přechodové životní fázi.

Zaměstnání partnera

Většina partnerů pracuje na **plný úvazek** (N = 82; 81,2 %). Další skupinu tvoří partneři, kteří jsou **OSVČ** (N = 17; 16,8 %). Minimálně jsou zastoupeni partneři pracující na **částečný úvazek** (N = 1; 1,0 %) nebo **nezaměstnaní** (N = 1; 1,0 %). Většina rodin tak disponuje stabilním příjmem partnera, což může ovlivňovat rozhodování o přivýdělku.

Dostupnost hlídání

Největší část respondentek má k dispozici **občasné hlídání** (N = 52; 51,5 %), přičemž některé uvedly, že tuto možnost mají, ale využívají ji jen výjimečně. Další významnou skupinu tvoří ženy, které **nemají možnost hlídání** (N = 21; 20,8 %). **Pravidelné hlídání**

má k dispozici **21 respondentek (20,8 %)**. Menší část uvedla, že hlídání **nepotřebuje (N = 7; 6,9 %)**.

Tato struktura ukazuje, že dostupnost hlídání je velmi různorodá a představuje významný faktor ovlivňující možnosti přivýdělku během rodičovské dovolené.

Výzkumný soubor tvoří převážně ženy ve věku kolem třiceti let, často s vysokoškolským vzděláním, žijící v menších obcích či středně velkých městech, pečující o jedno až dvě malé děti a vstupující na rodičovskou dovolenou z relativně stabilního pracovního postavení. Většina domácností disponuje stabilním příjmem partnera, avšak dostupnost hlídání je velmi různorodá, což může významně ovlivňovat možnosti přivýdělku. Tato charakteristika souboru vytváří důležitý kontext pro interpretaci výsledků výzkumu.

3.5 Metoda sběru a analýzy dat

Pro zodpovězení výzkumného cíle jsme zvolili kvantitativní výzkumný design a jako metodu dotazníkové šetření. Nástrojem sběru dat byl strukturovaný dotazník obsahující převážně uzavřené otázky, které umožňují kvantifikovat odpovědi respondentů a následně je zpracovat. Vybrané položky byly doplněny o možnost otevřené odpovědi, aby bylo možné zachytit i individuální zkušenosti a specifické okolnosti respondentů.

Dotazník byl distribuován online prostřednictvím sociální sítě Facebook. Byl sdílen ve skupinách zaměřených na rodičovství, mateřství a volnočasové aktivity dětí. Konkrétně byl zveřejněn v následujících skupinách: **Maminky Zlínsko a okolí, MAMINKY, TATÍNCI, RODINA, Inzerce pro maminky a dětičky, Bazárek pro maminky a miminka, Bazar pro maminky a děti bez pravidel, Inzerce pro maminky a děti!, Diagnóza MÁMA®, Aktivity pro děti, Montík – klubík pro děti i rodiče, Maminky Olomouc a okolí, Berounské maminky, Pražské maminky, Maminky Písek.**

Sběr dat probíhal po dobu čtrnácti dnů, konkrétně od 3. 2. do 17. 2. 2026. Tento způsob distribuce umožnil oslovit širokou skupinu žen pobírajících rodičovský příspěvek z různých regionů České republiky.

Text použitý při sdílení dotazníku

Při sdílení dotazníku ve facebookových skupinách byl použit následující úvodní text:

„Dobrý den, jmenuji se Lucie Nováková a jsem studentka Sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce s názvem ‚Využití možnosti přivýdělku osob pobírajících rodičovský příspěvek‘. Cílem výzkumu je zjistit, zda a jak osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku, a také jaké faktory ovlivňují jejich rozhodování. Vyplnění dotazníku trvá přibližně 10 minut. Účast je dobrovolná a anonymní. Předem děkuji za Váš čas.“

Získaná data byla analyzována pomocí deskriptivní statistiky, která umožnila popsat rozložení odpovědí, identifikovat základní trendy a zachytit hlavní důvody, bariéry a související sociodemografické charakteristiky respondentek. Data byla sbírána prostřednictvím nástroje Google Forms a následně zpracována v prostředí Microsoft Excel.

4. Interpretace výsledků výzkumu

Tato kapitola představuje výsledky kvantitativního šetření zaměřeného na využívání přivýdělku během pobírání rodičovského příspěvku. Výsledky jsou strukturovány podle výzkumných otázek a doplněny grafy, které ilustrují hlavní zjištění. Cílem je popsat, jaké formy přivýdělku ženy využívají, jaké faktory je k tomu motivují a jaké bariéry jim naopak brání v zapojení do výdělečné činnosti.

Interpretace vychází z deskriptivní analýzy odpovědí respondentek a zaměřuje se na frekvence odpovědí, subjektivní hodnocení i širší souvislosti, které ovlivňují rozhodování žen během rodičovské dovolené. Kapitola tak poskytuje ucelený obraz o tom, jak ženy přistupují k přivýdělku a jaké faktory jejich ekonomickou aktivitu podporují či omezují.

4.1 Využívání přivýdělku během pobírání rodičovského příspěvku

První výzkumná otázka se zaměřovala na to, zda osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku. Z výsledků vyplývá, že odpovědi respondentek jsou rozloženy téměř rovnoměrně. Přibližně polovina žen uvedla, že během pobírání rodičovského příspěvku přivýdělek **využívá (N = 52; 51,5 %)**, zatímco druhá polovina tuto možnost **nevyužívá (N = 49; 48,5 %)**. Tato vyrovnanost ukazuje, že přivýdělek není jednoznačně preferovanou ani odmítanou strategií, ale spíše individuálním rozhodnutím ovlivněným osobními, rodinnými a ekonomickými okolnostmi.

4.1.1 Formy přivýdělku

Respondentky, které uvedly, že během rodičovské dovolené využívají přivýdělek, nejčastěji pracují na **dohodu o provedení práce**. Tuto formu uvedlo **44,2 % respondentek (N = 23)**, což z ní činí nejrozšířenější způsob výdělečné činnosti. Druhou

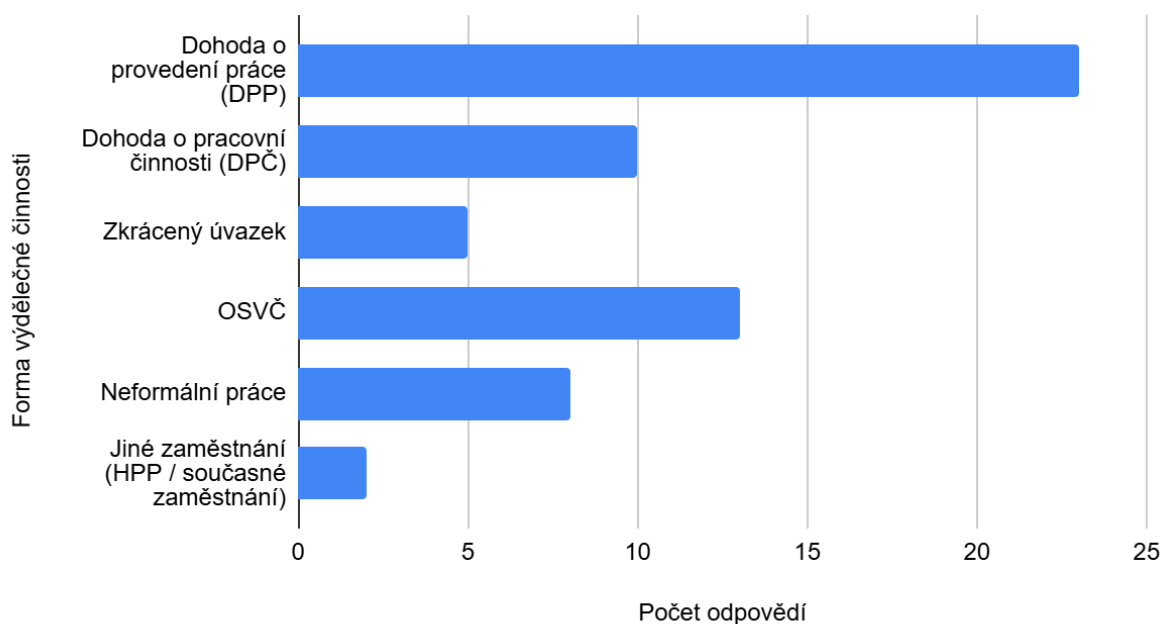
nejčastější formou je **samostatná výdělečná činnost (OSVČ)**, kterou využívá **25 % respondentek (N = 13)**. **Dohodu o pracovní činnosti** uvedlo **19,2 % respondentek (N = 10)**.

Zkrácený úvazek využívá **9,6 % respondentek (N = 5)**, přičemž tato kategorie zahrnuje všechny formy kratší pracovní doby mimo dohody. **Neformální práce**, jako je hlídání dětí či drobné služby, uvádí **15,4 % respondentek (N = 8)**. Kategorie „**Jiné zaměstnání**“, zahrnující hlavní pracovní poměr nebo práci v současném zaměstnání bez bližší specifikace, se objevila u **3,8 % respondentek (N = 2)** (Graf 1).

Tyto výsledky ukazují, že rodiče na rodičovské dovolené preferují formy práce, které umožňují přizpůsobení pracovní doby péči o dítě.

Graf 1: Formy přivýdělku využívané respondentkami

Jakou formu výdělečné činnosti využíváte?

4.1.2 Frekvence a časová náročnost přivýdělku

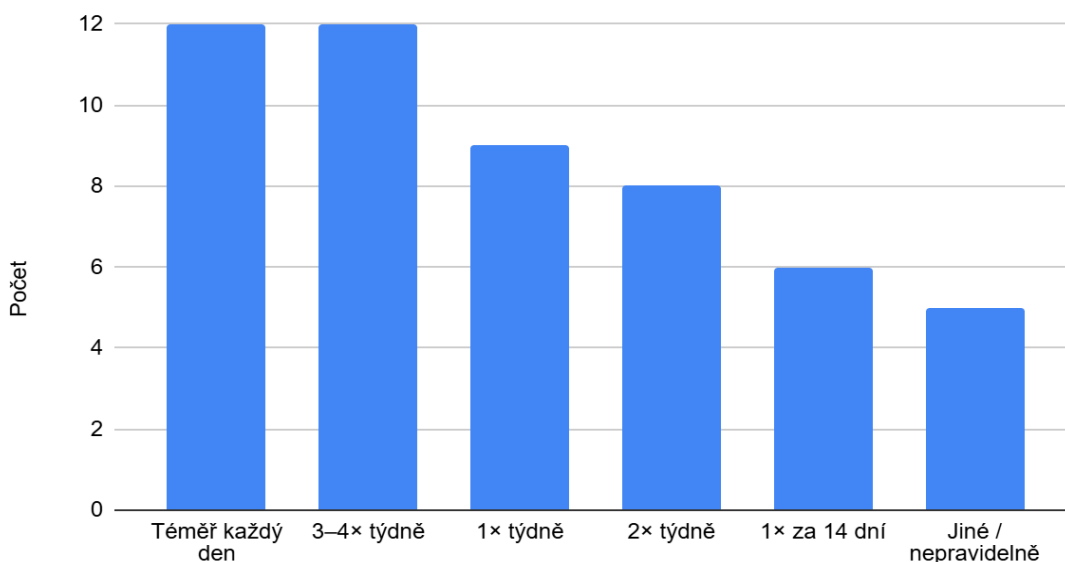
Frekvence výkonu přivýdělku se mezi respondentkami výrazně liší. Největší část žen uvádí, že pracuje **téměř každý den (23,1 %; N = 12)** nebo **3–4× týdně (23,1 %; N = 12)**.

Tyto dvě skupiny dohromady představují téměř polovinu všech respondentek, což ukazuje na poměrně pravidelný a intenzivní charakter přivýdělnku.

Další významnou skupinu tvoří ženy pracující **1× týdně (17,3 %; N = 9)** a **2× týdně (15,4 %; N = 8)**. Méně častý výkon přivýdělnku, tedy **1× za 14 dní**, uvedlo **11,5 % respondentek (N = 6)**. **Nepravidelnou** či jinou frekvenci práce uvedlo **9,6 % respondentek (N = 5)** (Graf 2).

Graf 2: Frekvence výkonu přivýdělnku během týdne

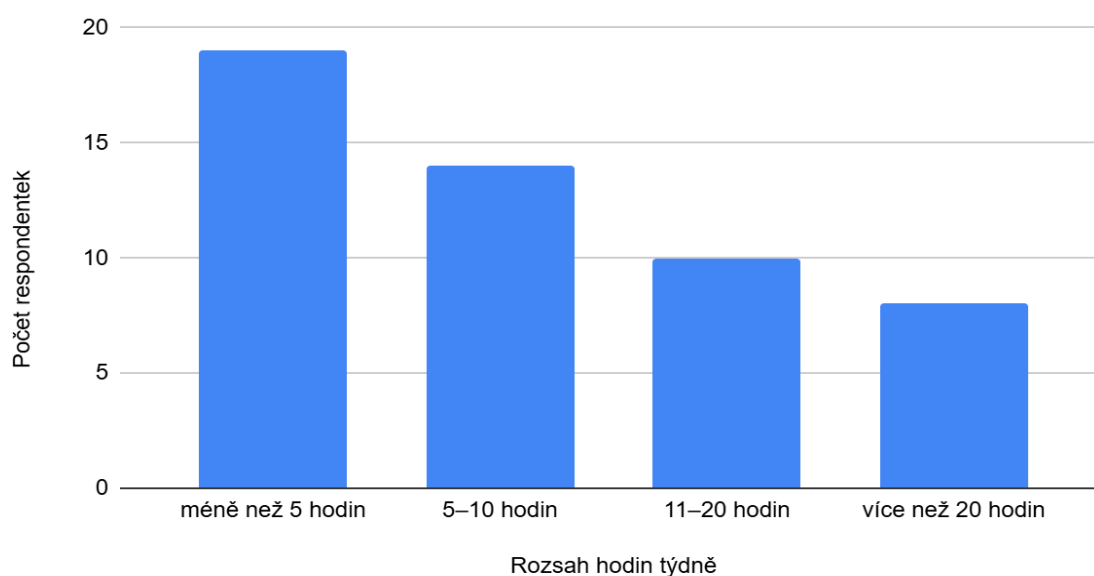
Jak často během týdne vykonáváte výdělečnou činnost?

Otázka týkající se časové náročnosti přivýdělnku nebyla povinná, a proto na ni odpovědělo 51 respondentek. Největší část žen věnuje výdělečné činnosti **méně než 5 hodin týdně (37,3 %; N = 19)**, což potvrzuje převážně doplňkový charakter přivýdělnku. Další významnou skupinu tvoří ženy **pracující 5–10 hodin týdně (27,5 %; N = 14)** a **11–20 hodin týdně (19,6 %; N = 10)**. **Více než 20 hodin týdně** pracuje **15,7 % respondentek (N = 8)**. (Graf 3).

Graf 3: Časová náročnost přivýdělku

Kolik hodin týdně věnujete výdělečné činnosti?

4.1.3 Délka vykonávání přivýdělku

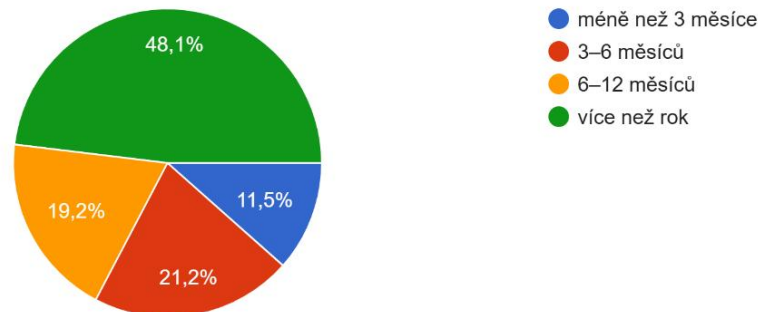
Téměř polovina respondentek vykonává přivýdělek **déle než jeden rok (48,1 %; N = 25)**, což naznačuje, že se pro ně stal stabilní součástí rodičovské dovolené. Další významné skupiny tvoří ženy **pracující 3–6 měsíců (21,2 %; N = 11)** a **6–12 měsíců (19,2 %; N = 10)**. Nejmenší část respondentek začala s přivýdělkem teprve nedávno, tedy **méně než před třemi měsíci (11,5 %; N = 6)**. (Graf 4).

Výsledky ukazují, že pro téměř polovinu žen představuje přivýdělek dlouhodobou aktivitu, zatímco u menší části jde o nově zahájenou nebo krátkodobou činnost.

Graf 4: Délka vykonávání přivýdělku

Jak dlouho už vykonáváte výtěžnou činnost během pobírání rodičovského příspěvku?

52 odpovědí

4.1.4 Místo výkonu přivýdělku

Největší část žen uvedla, že pracuje **na pracovišti (38,5 %; N = 20)**. Významná část však vykonává **přivýdělek z domova (30,8 %; N = 16)** nebo **kombinuje práci z domova a z pracoviště (30,8 %; N = 16)** (Graf 5).

Výsledky ukazují, že hybridní formy práce jsou pro matky na rodičovské dovolené velmi praktické. Umožňují jim lépe sladit pracovní povinnosti s péčí o dítě, a proto je kombinace práce z domova a z pracoviště stejně častá jako čistě domácí výkon práce.

Graf 5: Místo výkonu přivýdělku

4.1.5 Shoda přivýdělku s původní profesí

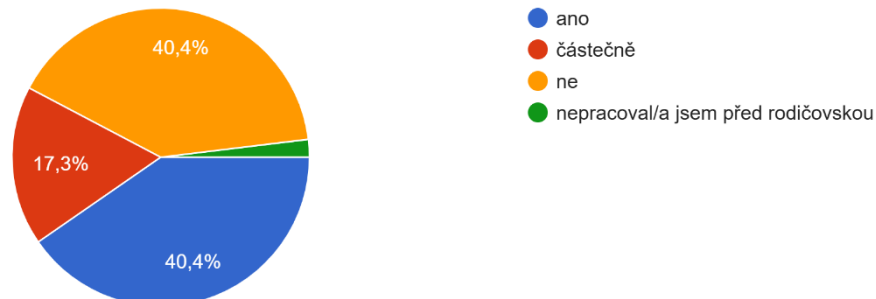
Na otázku, zda ženy vykonávají přivýdělěk ve stejné profesní oblasti jako před rodičovskou dovolenou, odpovědělo 52 respondentek. Odpovědi jsou rovnoměrně rozdělené: **40,4 %** respondentek pracuje ve **stejně profesi (N = 21)** a stejný podíl (**40,4 %; N = 21**) uvedl, že **pracuje v jiné oblasti**. Dalších **17,3 %** respondentek označilo možnost „**částečně**“ (N = 9), což naznačuje určitou kontinuitu, ale i dílčí změnu pracovního zaměření. Jedna respondentka (**1,9 %; N = 1**) uvedla, že před rodičovskou dovolenou **nepracovala**. (Graf 6).

Přivýdělěk tak může být jak pokračováním profesní dráhy, tak příležitostí ke změně oboru.

Graf 6: Shoda přivýdělku s původní profesí

Vykonáváte přivýdělek ve stejné profesní oblasti jako před rodičovskou dovolenou?

52 odpovědí

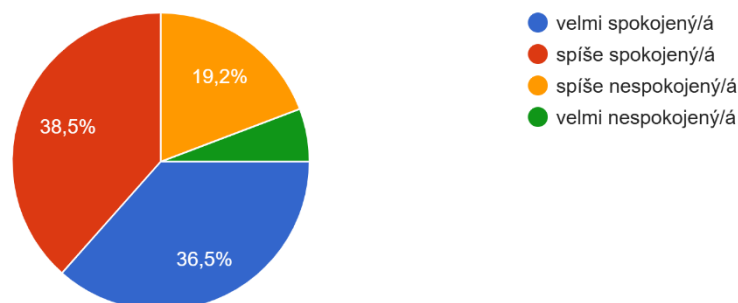
4.1.6 Spokojenost s možnostmi přivýdělku

Většina žen hodnotí své možnosti přivýdělku pozitivně – **38,5 %** respondentek je **spíše spokojených** (N = 20) a **36,5 % velmi spokojených** (N = 19). Naopak **19,2 %** respondentek je **spíše nespokojených** (N = 10) a **5,8 %** uvedlo, že jsou **velmi nespokojené** (N = 3). Přestože převládá spokojenost, část žen naráží na překážky, které jim brání v plném zapojení do výdělečné činnosti. (Graf 7).

Graf 7: Spokojenost s možnostmi přivýdělku

Jak jste spokojený/á s možnostmi výdělečné činnosti, které máte k dispozici?

52 odpovědí

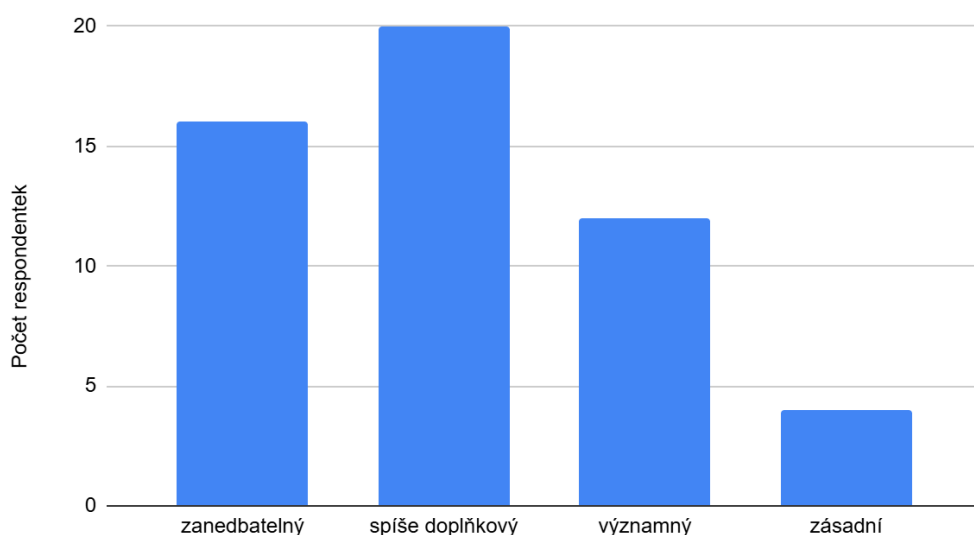
4.1.7 Význam přivýdělku pro domácí rozpočet

Význam přivýdělku pro domácí rozpočet hodnotilo 52 respondentek. Největší část žen označila přivýdělek jako **spíše doplňkový** (38,5 %; N = 20) nebo **zanedbatelný** (30,8 %; N = 16). Pro 23,1 % respondentek má přivýdělek **významnou roli** (N = 12) a pro 7,7 % **je dokonce zásadní** (N = 4) (Graf 8).

Z výsledků vyplývá, že zatímco pro většinu domácností představuje přivýdělek vítané, ale nikoli nezbytné rozšíření příjmů, pro část rodin je důležitým nebo dokonce klíčovým prvkem finanční stability.

Graf 8: Význam přivýdělku pro domácí rozpočet

Přivýdělek pro rozpočet vaší domácnosti byste označil/a jako:

Celkově lze říci, že přivýdělek během rodičovské dovolené představuje pro část žen důležitou formu ekonomické aktivity, zatímco pro jiné je obtížně realizovatelný nebo v dané životní situaci nepovažovaný za potřebný. Tato různorodost vytváří důležitý základ pro pochopení motivací a bariér, které jsou rozpracovány v následujících částech.

Aby bylo možné lépe porozumět tomu, proč část žen přivýdělek aktivně využívá a jaké faktory je k tomu vedou, je nezbytné zaměřit se na jejich motivace. Následující

kapitola proto analyzuje hlavní důvody, které respondentky uvádějí jako podnět k zapojení do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené.

4.2 Důvody využívání přivýdělku

Druhá výzkumná otázka se zaměřovala na motivace žen k zapojení do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené. Motivace jsou různorodé a zahrnují ekonomické, psychosociální i profesní faktory.

4.2.1 Konkrétní důvody zahájení přivýdělku

Respondentky mohly uvést více důvodů současně, což umožňuje zachytit komplexnost jejich rozhodování.

Nejčastěji ženy uváděly **osobní naplnění a pocit užitečnosti (63,5 %; N = 33)**. Do této kategorie byly zahrnuty také individuální odpovědi typu „*chtěla jsem zkusit něco nového*“, které tematicky odpovídají potřebě seberealizace a osobního rozvoje.

Druhým nejčastějším důvodem byla **potřeba sociálního kontaktu (42,3 %; N = 22)**. Do této kategorie byla zařazena také odpověď „*abych si na chvíli odpočinula od dětí*“, protože vyjadřuje potřebu změny prostředí a kontaktu mimo domácnost.

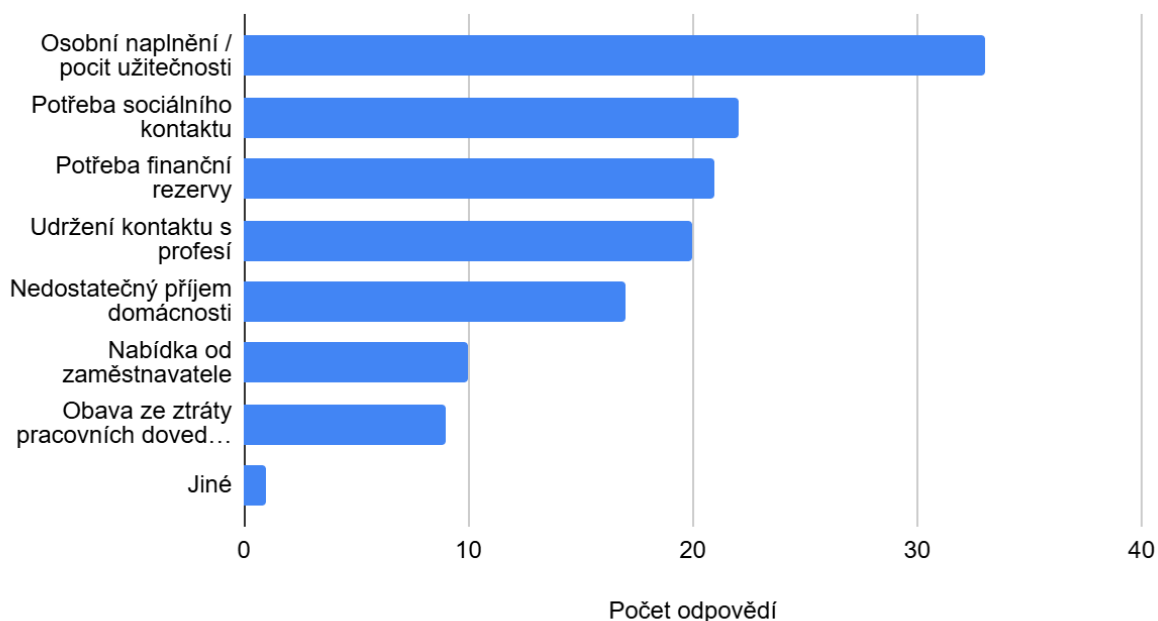
Významnou roli hrály rovněž ekonomické motivace. **Potřebu finanční rezervy uvedlo 40,4 % respondentek (N = 21)**, přičemž do této kategorie byla zahrnuta i odpověď „*chci mít vlastní peníze*“. **Nedostatečný příjem domácnosti uvedlo 32,7 % respondentek (N = 17)**, přičemž sem byla zařazena i odpověď „*hypotéka*“, která představuje konkrétní finanční závazek.

Udržení kontaktu s profesí uvedlo 38,5 % respondentek (N = 20), což ukazuje, že přivýdělek je pro část žen způsobem, jak neztratit profesní kontinuitu během rodičovské dovolené. Obavu ze ztráty pracovních dovedností uvedlo **17,3 % respondentek (N = 9)**.

Některé ženy začaly přivýdělek vykonávat na základě **nabídky od zaměstnavatele (19,2 %; N = 10)**. Ojedinělé odpovědi, které nebylo možné tematicky zařadit (např. „jsem majitelka firmy“), byly ponechány v kategorii **jiné (1,9 %; N = 1)** (Graf 9).

Graf 9: Důvody zahájení přivýdělku (vícečetná odpověď)

Jaké důvody vás vedly k tomu, že jste si začal/a přivydělávat?

4.2.2 Míra důležitosti jednotlivých motivů

Respondentky hodnotily důležitost jednotlivých motivů k přivýdělku a výsledky ukazují několik výrazných trendů.

Mezi **velmi důležité faktory nejčastěji zařadily zvýšení příjmu domácnosti (34,6 %; N = 18) a osobní naplnění (34,6 %; N = 18)**. Těsně za nimi následovala **potřeba finanční rezervy (30,8 %; N = 16)**, která rovněž představovala významný podnět k zapojení do výdělečné činnosti.

V kategorii **spíše důležitých** motivů dominovalo **osobní naplnění (46,2 %; N = 24)**, dále **potřeba finanční rezervy (38,5 %; N = 20)** a **udržení kontaktu s profesí (34,6 %; N = 18)**. Stejný podíl respondentek označil jako spíše důležité také **zvýšení příjmu domácnosti, obavu ze ztráty pracovních dovedností a sociální kontakt (shodně 32,7**

%; N = 17). Tyto výsledky ukazují, že ženy vnímají přivýdělek nejen jako ekonomickou podporu, ale také jako způsob, jak zůstat profesně aktivní a sociálně propojené.

Mezi **spíše nedůležité důvody** zařadily respondentky nejčastěji **obavu ze ztráty pracovních dovedností** (38,5 %; N = 20), následovanou **sociálním kontaktem** (32,7 %; N = 17) a **nabídkou od zaměstnavatele** (26,9 %; N = 14).

Jako **velmi nedůležitý motiv** byla nejčastěji označena **nabídka od zaměstnavatele** (36,5 %; N = 19). U ostatních položek se odpovědi v této kategorii objevovaly pouze výjimečně.

Celkově výsledky ukazují, že ženy při rozhodování o přivýdělku zvažují především ekonomické a profesní faktory, ale významnou roli hrají také osobní potřeby a sociální aspekty.

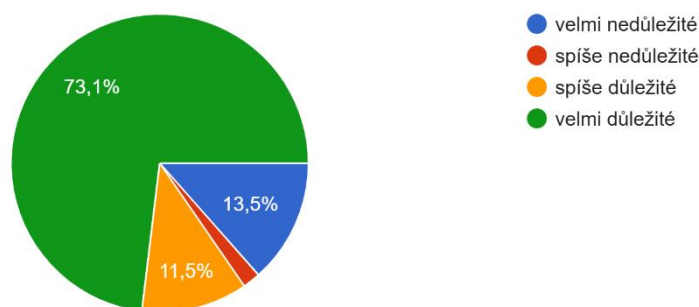
4.2.3 Možnost sladění přivýdělku s péčí o dítě

Pro většinu respondentek bylo zásadní, aby bylo možné přivýdělek skloubit s péčí o dítě. Tento faktor označilo jako **velmi důležitý** 73,1 % respondentek (N = 38) a jako **spíše důležitý** 11,5 % respondentek (N = 6). Menší část žen jej vnímala jako méně významný — **spíše nedůležitý** pro 1,9 % respondentek (N = 1) a **velmi nedůležitý** pro 13,5 % respondentek (N = 7) (Graf 10).

Graf 10: Možnost sladění přivýdělku s péčí o dítě

Jak moc pro vás bylo důležité, že přivýdělek lze skloubit s péčí o dítě?

52 odpovědí

Tato zjištění potvrzují, že flexibilita a možnost přizpůsobit pracovní činnost péči o dítě jsou klíčovými podmínkami, které ovlivňují rozhodnutí žen zapojit se do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené.

4.2.4 Vliv přivýdělku na finanční situaci domácnosti

Respondentky hodnotily také to, jak by se změnila jejich finanční situace, pokud by si nepřivydělávaly. Výsledky ukazují, že přivýdělek má pro část domácností významnou roli. Největší část žen uvedla, že by se jejich **finanční situace mírně zhoršila (32,7 %; N = 17)** nebo **spíše zhoršila (32,7 %; N = 17)**. **Výrazné zhoršení finanční situace** by nastalo u **13,5 % respondentek (N = 7)**.

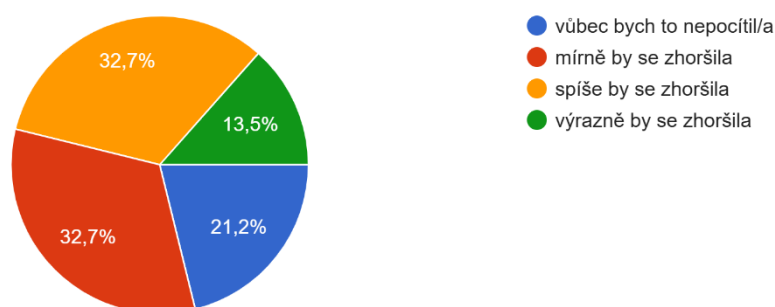
Pouze **21,2 % respondentek (N = 11)** uvedlo, že by **nepřítomnost přivýdělku vůbec nepocítily** (Graf 11).

Výsledky ukazují, že přivýdělek představuje pro většinu domácností důležitou součást jejich finanční stability, a to i v případech, kdy nejde o zásadní, ale spíše doplňkový příjem.

Graf 11: Vliv přivýdělku na finanční situaci domácnosti

Jaká by byla vaše finanční situace, kdybyste si nepřivydělával/a?

52 odpovědí

Zatímco tato kapitola ukázala, proč část žen přivýdělek aktivně vyhledává a jaké faktory jejich rozhodování podporují, je stejně důležité porozumět tomu, proč jiná část respondentek tuto možnost nevyužívá. Následující kapitola se proto zaměřuje na

bariéry a důvody, které ženám brání v zapojení do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené.

4.3 Důvody nevyužívání přivýdělku

Tato část se zaměřuje na třetí výzkumnou otázku, která zjišťovala, proč část respondentek možnost přivýdělku během rodičovské dovolené nevyužívá. Z výsledků vyplývá, že důvody jsou převážně praktické a souvisejí s časovou náročností péče o dítě, dostupností hlídání a celkovou zátěží spojenou s rodičovskou rolí.

4.3.1 Hlavní bariéry

Respondentky mohly uvést více důvodů současně.

Nejčastěji respondentky uváděly **nedostatek času kvůli péči o dítě (75,5 %; N = 37)**. Do této kategorie byla zařazena také odpověď, ve které respondentka uváděla, že si chce druhé dítě více užít a zároveň pečuje o starší dítě se specifickými poruchami učení. Tyto situace výrazně zvyšují časové nároky a snižují možnosti zapojení do výdělečné činnosti.

Druhou nejčastější bariérou byla **nemožnost pravidelného hlídání (63,3 %; N = 31)**. Dostupnost hlídání představuje zásadní podmínku pro možnost stabilního pracovního režimu, a její absence tak ženám brání v zapojení do přivýdělku.

Významná část respondentek uvedla také **nevyhovující pracovní nabídky (36,7 %; N = 18)**, které neodpovídají jejich časovým možnostem, kvalifikaci nebo požadavku na flexibilitu.

Další bariérou byla **obava, že nezvládnou skloubit práci a péči o dítě (18,4 %; N = 10)**. Do této kategorie byla zařazena i odpověď „*Nenašla jsem možnost, jak skloubit rodičovskou dovolenou a práci*“, která vyjadřuje nejistotu ohledně zvládnání dvou náročných rolí současně.

Únava a psychická zátěž (16,3 %; N = 8) představují další faktor, který snižuje kapacitu žen věnovat se výdělečné činnosti. Menší část respondentek uvedla, že **nechtějí pracovat během rodičovské dovolené (14,3 %; N = 7)**, protože se chtějí plně věnovat dítěti.

Ojedinelé odpovědi byly zařazeny do kategorie **jiné (7,7 %; N = 4)**. Patří sem například studium, péče o nemocného člena rodiny nebo situace, kdy finanční situace domácnosti přivýdělek nevyžaduje.

Zdravotní důvody na straně matky uvedla 1 respondentka (2 %; N = 1), zatímco **zdravotní důvody na straně dítěte nebyly uvedeny vůbec (0 %; N = 0)**. Stejně tak **žádná respondentka nevedla obavu z porušení podmínek dávky (0 %; N = 0)**, což naznačuje, že legislativní nejistota není pro tuto skupinu významnou překážkou (Graf 12).

Celkově lze říci, že hlavními důvody nevyužívání přivýdělku jsou především časové a organizační překážky, které souvisejí s péčí o malé dítě a nedostupností hlídání. Ekonomické či profesní důvody hrají menší roli. Rozhodování žen je tak výrazně ovlivněno jejich rodinnou situací, dostupností podpory a celkovou zátěží spojenou s rodičovskou rolí.

Graf 12: Bariéry bránící využívání přivýdělku (vícečetná odpověď)

4.3.2 Míra důležitosti jednotlivých bariér

Respondentky dále hodnotily, do jaké míry pro ně jednotlivé bariéry představují překážku při výkonu přivýdělnku. **Nejvýznamnější bariérou byla nemožnost pravidelného hlídání**, kterou jako *velmi důležitou* označilo **59,6 % respondentek (N = 31)**. Hned poté následovala **časová náročnost péče o děti**, kterou jako *velmi důležitou* uvedlo **55,8 % respondentek (N = 29)**. Tyto výsledky potvrzují, že právě organizační a časové požadavky péče o dítě představují pro ženy největší omezení.

Za další významnou překážku označily ženy **nedostatek vhodných pracovních nabídek**, který jako *velmi důležitý* uvedlo **42,3 % respondentek (N = 22)**. **Únava a psychická zátěž** byly nejčastěji hodnoceny jako *spíše důležité* – tuto možnost zvolilo **34,6 % respondentek (N = 18)**. V kategorii *spíše důležité* se dále objevila **časová náročnost péče o děti (32,7 %, N = 17)** a **obava, že to nezvládnou skloubit (28,8 %, N = 15)**.

Naopak mezi *spíše nedůležité* bariéry zařadily ženy nejčastěji **obavu z legislativy**, kterou takto hodnotilo **34,6 % respondentek (N = 18)**, a dále **obavu, že to nezvládnou skloubit**, uvedenou **32,7 % respondentek (N = 17)**.

Jako *velmi nedůležitou* označila největší část žen **obavu z legislativy**, a to **42,3 % respondentek (N = 22)**. Podobně nízký význam měly také **zdravotní důvody na straně matky**, které jako *velmi nedůležité* uvedlo **23,1 % respondentek (N = 12)**.

Celkově výsledky ukazují, že **nejzásadnější bariéry jsou ty, které přímo souvisejí s péčí o dítě a dostupností hlídání**, zatímco ostatní faktory mají spíše doplňkový charakter a ovlivňují rozhodování individuálně.

Kromě konkrétních bariér uvedly respondentky také své postoje k přivýdělnku obecně. Z výsledků vyplývá, že většina žen o přivýdělnku alespoň někdy uvažovala. O přivýdělnku **vážně uvažovalo 52,1 % respondentek (N = 25)** a dalších **41,7 % (N = 20)** uvedlo, že je tato **možnost napadla, ale dále ji neřešily**. Pouze **6,3 % žen (N = 3)** o přivýdělnku **neuvažovalo vůbec**.

Tato zjištění ukazují, že nevyužívání přivýdělků není způsobeno nezájmem, ale spíše překážkami, které ženám brání tuto možnost realizovat.

4.3.3 Podmínky, za kterých by ženy o přivýdělku uvažovaly

Tato část se zaměřuje na to, za jakých okolností by ženy, které v současnosti přivýdělek nevyužívají, o této možnosti uvažovaly. Respondentky mohly uvést více odpovědí, což umožňuje zachytit různé individuální potřeby a podmínky, které by jejich rozhodování ovlivnily.

Nejčastěji ženy uváděly potřebu **flexibilnější práce (49,0 %; N = 24)**. Pro mnoho respondentek je klíčové, aby práce umožňovala přizpůsobení pracovní doby péči o dítě, případně aby bylo možné pracovat v jejich oboru na zkrácený úvazek. Flexibilita je tak zásadním faktorem, který by mohl zvýšit jejich ochotu zapojit se do výdělečné činnosti.

Druhou nejčastější podmínkou byly **lepší možnosti hlídání (36,7 %; N = 18)**. Do této kategorie byla zařazena i odpověď „*kdybych nebyla celý týden s dcerou sama*“, která jasně ukazuje, že dostupnost podpory v péči o dítě je pro ženy klíčová. Nedostatek hlídání představuje významnou překážku, a jeho zlepšení by pro část žen otevřelo prostor pro přivýdělek.

Menší část respondentek uvedla, že by o přivýdělku uvažovala v případě **vyššího finančního ohodnocení (6,1 %; N = 3)**. Pro tyto ženy by motivací byla především adekvátní finanční kompenzace za čas a energii vloženou do práce.

Žádná z respondentek nevedla, že by potřebovala **jasnější informace o legislativě (0 %; N = 0)**, což naznačuje, že právní nejistota není v této skupině významnou bariérou.

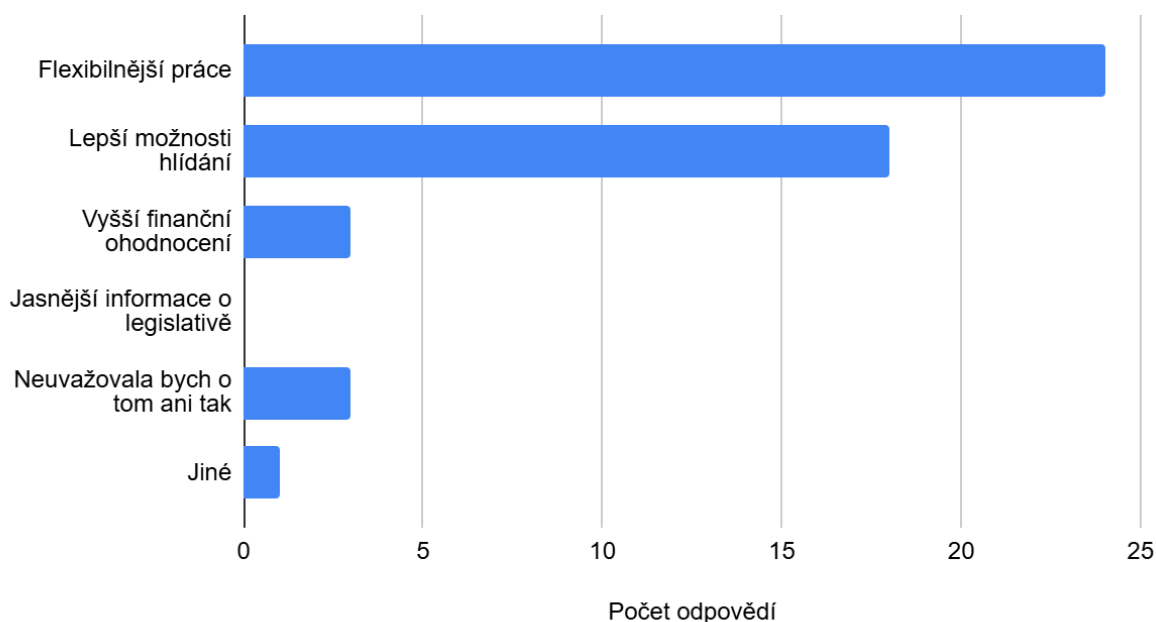
Další část žen uvedla, že by o přivýdělku **neuvažovala ani za žádných okolností (6,1 %; N = 3)**. Tyto respondentky preferují plné soustředění na péči o dítě nebo nemají zájem přivýdělek řešit.

Ojedinělé odpovědi byly zařazeny do kategorie **jiné (2,0 %; N = 1)**. Sem spadá například situace, kdy by žena o přivýdělku uvažovala pouze v případě zhoršení finanční situace domácnosti (Graf 13).

Celkově lze říci, že ženy by o přivýdělku nejčastěji uvažovaly tehdy, pokud by měly k dispozici flexibilnější pracovní podmínky a lepší možnosti hlídání. Tyto dva faktory představují klíčové předpoklady pro to, aby bylo možné skloubit péči o dítě s výdělečnou činností.

Graf 13: Podmínky, za kterých by ženy o přivýdělku uvažovaly

Za jakých podmínek byste o přivýdělku uvažoval/a?

Shrnutí doplňujících zjištění

Výsledky ukazují, že většina žen o přivýdělku uvažuje, ale brání jim v tom zejména **časové a organizační překážky**, nedostatek hlídání a nízká flexibilita pracovních nabídek. Pokud by se tyto podmínky změnily, značná část žen by byla ochotná se do výdělečné činnosti zapojit.

Zjištění z této kapitoly ukazují, že rozhodování o přivýdělku je výrazně ovlivněno rodinnou situací, dostupností podpory a celkovou zátěží spojenou s péčí o dítě.

4.4 Shrnutí výsledků

Výsledky výzkumu ukazují, že přivýdělek během rodičovské dovolené představuje pro ženy různorodou a individuálně podmíněnou oblast. Přibližně polovina respondentek přivýdělek využívá, zatímco druhá polovina nikoli. Mezi ženami, které si přivydělávají, převažují flexibilní formy práce, zejména dohody o provedení práce, samostatná výdělečná činnost a dohody o pracovní činnosti. Přivýdělek má u většiny z nich doplňkový charakter, často v rozsahu několika hodin týdně, a je vykonáván buď na pracovišti, z domova, nebo kombinovaně. **Tím je zodpovězena VO1: osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají přivýdělek převážně flexibilně, v menším časovém rozsahu a prostřednictvím různých forem pracovních úvazků.**

Motivace k přivýdělku jsou převážně psychosociální a ekonomické. Nejčastěji ženy uvádějí osobní naplnění, potřebu sociálního kontaktu, udržení profesní kontinuity a tvorbu finanční rezervy. Pro část domácností představuje přivýdělek významný nebo dokonce zásadní zdroj příjmů. Důležitým faktorem je také možnost skloubit výdělečnou činnost s péčí o dítě, kterou většina respondentek považuje za velmi podstatnou. **Tím je zodpovězena VO2: ženy si přivydělávají zejména z ekonomických důvodů (navýšení příjmu, finanční rezerva) a psychosociálních důvodů (osobní naplnění, sociální kontakt, profesní kontinuita).**

Naopak ženy, které přivýdělek nevyužívají, nejčastěji uvádějí nedostatek času spojený s péčí o dítě, nemožnost zajistit pravidelné hlídání a nevyhovující pracovní nabídky. Tyto bariéry jsou často natolik zásadní, že přivýdělek není reálně proveditelný, přestože většina žen o této možnosti někdy uvažovala. Část respondentek by o přivýdělku uvažovala v případě lepší dostupnosti hlídání, větší flexibility pracovních podmínek nebo při zhoršení finanční situace domácnosti. **Tím je zodpovězena VO3: hlavními důvody nevyužívání přivýdělku jsou časová náročnost péče o dítě, nedostupnost hlídání a nedostatek vhodných pracovních příležitostí.**

Celkově lze říci, že přivýdělek během rodičovské dovolené je ovlivněn kombinací osobních preferencí, rodinné situace, dostupnosti podpory a charakteru pracovních příležitostí. Tyto poznatky tvoří důležitý základ pro následnou diskusi, která se zaměřuje na interpretaci výsledků v širším kontextu a jejich vztah k odborné literatuře.

5. Diskuse

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda a jakým způsobem ženy pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělnku, jaké faktory je k tomu motivují a jaké bariéry jim naopak brání v zapojení do výdělečné činnosti. Výsledky ukázaly, že přivýdělek představuje pro ženy na rodičovské dovolené velmi různorodou oblast, která je ovlivněna kombinací ekonomických, psychosociálních a organizačních faktorů. Tato kapitola interpretuje hlavní zjištění ve vztahu k odborné literatuře, upozorňuje na limity výzkumu a formuluje doporučení pro praxi.

5.1 Interpretace výsledků ve vztahu k odborné literatuře

Výsledky ukázaly, že přibližně polovina respondentek přivýdělek využívá. Tato vyrovnanost naznačuje, že přivýdělek není jednoznačně preferovanou strategií, ale spíše individuální volbou odrážející konkrétní životní situaci ženy. Tento závěr odpovídá odborné literatuře, která zdůrazňuje, že zapojení do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené je podmíněno především možnostmi sladění práce a péče o dítě a dostupností podpůrných služeb.

Mezi ženami, které si přivydělávají, dominují flexibilní formy práce, jako jsou dohody o provedení práce, dohody o pracovní činnosti nebo samostatná výdělečná činnost. Tyto formy umožňují přizpůsobit pracovní dobu péči o dítě, což je v souladu s odbornou literaturou zdůrazňující význam flexibility pro rodiče malých dětí (Křížková a kol., 2005). Přivýdělek má u většiny žen doplňkový charakter, což odpovídá i zahraničním studiím, které ukazují, že rodiče na rodičovské dovolené obvykle pracují v omezeném rozsahu (Cukrowska-Torzewska, 2017).

Motivace žen k přivýdělnku jsou převážně psychosociální: osobní naplnění, potřeba sociálního kontaktu a udržení profesní identity. Ekonomické důvody, jako je nedostatečný příjem domácnosti nebo potřeba finanční rezervy, jsou rovněž

významné, ale nejsou dominantní. Tento výsledek ukazuje, že přivýdělek není pouze ekonomickou nutností, ale také způsobem, jak si ženy udržují kontakt se světem mimo rodinu a předcházejí sociální izolaci.

Naopak ženy, které přivýdělek nevyužívají, nejčastěji uvádějí nedostatek času, nemožnost zajistit hlídání a celkovou psychickou či fyzickou zátěž spojenou s péčí o malé dítě. Tyto bariéry jsou v literatuře popisovány jako klíčové faktory bránící rodičům v zapojení do pracovního procesu. Zajímavé je, že většina žen o přivýdělku někdy uvažovala, což naznačuje, že překážky nejsou hodnotové, ale praktické.

Výsledky výzkumu jsou v souladu s odbornými studiemi, které upozorňují na význam flexibility, dostupnosti služeb péče o děti a podpory ze strany zaměstnavatele. Literatura rovněž potvrzuje, že rodiče malých dětí často volí krátké úvazky nebo práci z domova, což se shoduje s výsledky tohoto šetření.

Psychosociální motivace, jako je potřeba seberealizace, sociální kontakt či udržení profesní identity, jsou v odborných zdrojích zmiňovány jako důležité faktory ovlivňující rozhodování žen o zapojení do výdělečné činnosti během rodičovské dovolené. Výsledky výzkumu tak potvrzují, že přivýdělek může mít pro ženy význam přesahující samotný finanční přínos.

Zároveň se ukazuje, že bariéry identifikované respondentkami — zejména nedostatek času a nemožnost zajistit hlídání — odpovídají závěrům studií, které upozorňují na strukturální omezení rodičů malých dětí (Křížková a kol., 2005). Výzkum tak potvrzuje, že rozhodování o přivýdělku je výrazně ovlivněno dostupností podpory a možností sladění pracovních a rodinných povinností.

5.2 Limity výzkumu

Výzkum má několik omezení, která je třeba zohlednit při interpretaci výsledků:

- výzkum se zaměřoval pouze na ženy, nikoli na muže pobírající rodičovský příspěvek,
- data jsou založena na sebehodnocení, které může být ovlivněno subjektivním vnímáním,
- nebyly analyzovány statistické souvislosti mezi sociodemografickými faktory a využíváním přivýdělku.

Přestože tato omezení mohou ovlivnit širší použitelnost výsledků, výzkum poskytuje cenný vhled do zkušeností žen na rodičovské dovolené.

5.3 Přínosy práce

Navzdory uvedeným limitům má práce několik významných přínosů. Především přináší aktuální empirická data o využívání přivýdělku mezi osobami pobírajícími rodičovský příspěvek, což je téma, které je v českém prostředí zkoumáno spíše okrajově a dosud není systematicky popsáno. Výzkum poskytuje ucelený přehled o tom, jaké formy přivýdělku ženy nejčastěji využívají, jaké motivace je k tomu vedou a jaké bariéry jim brání v zapojení do výdělečné činnosti.

Práce zároveň přispívá k hlubšímu porozumění tomu, jak rodiče kombinují péči o malé dítě s ekonomickou aktivitou, a ukazuje, že flexibilita práce a dostupnost hlídání představují klíčové faktory ovlivňující jejich rozhodování. Tato zjištění mohou být užitečná pro tvorbu opatření v oblasti rodinné politiky, zejména v souvislosti s podporou sladování pracovního a rodinného života.

Práce má rovněž praktický přínos pro zaměstnavatele a organizace, které se zabývají podporou rodičů na trhu práce. Identifikované motivace a bariéry mohou sloužit jako podklad pro vytváření flexibilnějších pracovních podmínek, rozvoj služeb péče o děti

či cílenou podporu rodičů během rodičovské dovolené. V neposlední řadě může být práce inspirací pro další výzkumy zaměřené na specifické skupiny rodičů nebo na dopady legislativních změn v oblasti rodičovské politiky.

5.4 Doporučení pro praxi

Na základě výsledků lze formulovat několik doporučení:

- zvýšit dostupnost flexibilních pracovních úvazků,
- podporovat možnosti práce z domova,
- rozšířit nabídku služeb péče o děti, zejména krátkodobého či nepravidelného hlídání,
- poskytovat jasné informace o legislativních podmínkách přivýdělku,
- motivovat zaměstnavatele k aktivnímu udržování kontaktu s rodiči na rodičovské dovolené.

Tato opatření by mohla usnadnit ženám zapojení do výdělečné činnosti a zároveň podpořit jejich profesní kontinuitu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat, zda osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělnku, a identifikovat důvody, které je vedou k jeho využívání či nevyužívání. Výsledky ukázaly, že přivýdělek představuje pro ženy na rodičovské dovolené významnou, avšak velmi individuálně podmíněnou oblast, která je formována kombinací osobních preferencí, rodinné situace a dostupných podmínek.

Přibližně polovina respondentek přivýdělek využívá, nejčastěji prostřednictvím flexibilních forem práce umožňujících sladění pracovních povinností s péčí o dítě. U většiny žen má přivýdělek doplňkový charakter, avšak pro část domácností představuje významný či dokonce zásadní zdroj příjmů. Motivace žen jsou převážně psychosociální – osobní naplnění, potřeba sociálního kontaktu a udržení profesní identity – doplněné ekonomickými důvody, jako je tvorba finanční rezervy či nedostatečný příjem domácnosti.

Ženy, které přivýdělek nevyužívají, nejčastěji uvádějí nedostatek času, nemožnost zajistit pravidelné hlídání a celkovou psychickou či fyzickou zátěž spojenou s péčí o malé dítě. Tyto bariéry jsou natolik zásadní, že přivýdělek není reálně proveditelný, přestože většina žen o této možnosti někdy uvažovala. Výsledky tak ukazují, že rozhodování o přivýdělnku není otázkou nezájmu, ale především dostupných podmínek, organizačních možností a celkové životní situace rodiny.

Zjištění práce poukazují na potřebu širší podpory rodičů v oblasti flexibilních pracovních úvazků, dostupnosti služeb péče o děti a jasné informovanosti o legislativních možnostech přivýdělnku během rodičovské dovolené. Tato opatření mohou přispět k lepšímu sladění rodinného a pracovního života, podpořit ekonomickou stabilitu domácností a zároveň posílit profesní kontinuitu rodičů.

Práce přináší ucelený pohled na problematiku přivýdělnku během rodičovské dovolené a může sloužit jako podklad pro další výzkum. Ten by se mohl zaměřit například na hlubší analýzu souvislostí mezi sociodemografickými faktory a využíváním

přivýdělku, na perspektivu zaměstnavatelů nebo na porovnání situace v různých regionech či typech domácností.

Seznam citovaných zdrojů

- Beck, U. (2011). *Riziková společnost* (2. vyd.). Sociologické nakladatelství (SLON).
- Centrum pro výzkum veřejného mínění. (2024). *Názory veřejnosti na roli muže a ženy v rodině – duben/květen 2024*. Sociologický ústav AV ČR.
- Council of Europe. (n.d.). *What is gender mainstreaming?*
<https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>
- Cukrowska-Torzewska, E. (2017). Cross-country Evidence on Motherhood Employment and Wage Gaps: The role of work–family policies and their interaction. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 24(2), 178–220.
<https://doi.org/10.1093/sp/jxx004>
- Česká správa sociálního zabezpečení. (2025). *Přehled nejdůležitějších údajů pro sociální zabezpečení v roce 2026*. <https://www.cssz.cz/-/prehled-nejdulezitejsich-udaju-pro-socialni-zabezpeceni-v-roce-2026>
- Daňsová, P., Masopustová, Z., Lacinová, L., Peschková Muziková, M., Chrudinová, T., & Navrátilová, P. (2018). *Jak to mají mámy: Psychologický výzkum mateřství*. Masarykova univerzita.
- Dokumentace BOZP. (2020). *Posouzení rizik při práci z domova na home office*.
https://www.dokumentacebozp.cz/aktuality/posouzeni-rizik-home-office/#kap_2_1
- Finance. (2019). *Jak šel čas s rodičovskou dovolenou. Opravdu je dneska tak nízká?*
<https://www.finance.cz/521486-historie-rodicovske/>
- Grafton. (n.d.). *Přivýdělek na mateřské a rodičovské dovolené*.
<https://www.grafton.cz/cs/moznosti-privydelku-na-materske-a-rodicovske-dovolene>
- Greenhaus, J. H., & Beutell, N. J. (1985). Sources of conflict between work and family roles. *Academy of Management Review*, 10(1), 76–88. <https://doi.org/10.2307/258214>

Greenhaus, J. H., & Powell, G. N. (2006). When work and family are allies: A theory of work–family enrichment. *Academy of Management Review*, 31(1), 72–92.

<https://www.jstor.org/stable/20159186>

Homfray, Š., Čmolíková Cozlová, K., & Skalková, J. (2022). *Nástroje slad'ování osobního a pracovního života*. Grada Publishing.

Jandourek, J. (2012). *Slovník sociologických pojmů*. Grada Publishing.

Khateeb, F. R. (2021). Work-Life Balance – A Review of Theories, Definitions and Policies. *Cross-Cultural Management Journal*, 23(1), 27-40.

https://seaopenresearch.eu/Journals/articles/CMJ2021_I1_3.pdf

Kimplová, T., Jochmannová, L., & Svoboda, J. (2023). *Psychologie rodiny*. Grada Publishing.

Křížková, A., Dudová, R., Hašková, H., & Maříková, H. (2005). *Kombinace pracovního a rodinného života v ČR: politiky, čas, peníze a individuální, rodinné a firemní strategie*.

Sociologický ústav AV ČR. <https://www.soc.cas.cz/images/drupal/publikace/2005-04.pdf>

Křížková, A., Maříková, H., Hašková, H., & Bierzová, J. (2006). *Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita*. Sociologický ústav AV ČR.

Kuchařová, V., Barvíková, J., Höhne, S., Nešporová, O., Paloncyová, J., & Vidovičová, L. (2020). *Zpráva o rodině 2020*. RILSA – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_477.pdf

Maříková, H. (2008). Mateřství, rodina a práce z pohledu matek malých dětí. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 8(2), 45–55.

<https://www.genderonline.cz/pdfs/gav/2008/02/06.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2024). *Rodičovský příspěvek*.

<https://www.mpsv.cz/-/rodicovsky-prispevek>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025a). *Flexibilnější práce a lepší podmínky pro rodiny: Sněmovna jednomyslně schválila novelu zákoníku práce.*

<https://www.mpsv.cz/flexibilnejsi-prace-a-lepsi-podminky-pro-rodiny-snemovna-jednomyslne-schvalila-novelu-zakoniku-prace>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025b). *Vybrané statistické údaje.*

<https://www.mpsv.cz/vybrane-statisticke-udaje>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2026). *Pro rodiče.* <https://www.mpsv.cz/detske-skupiny-pro-rodice>

Paloncyová, J., Höhne, S., Křečková Tůmová, N., Svobodová, K., & Vidovičová, L. (2023). *Zpráva o rodině 2023.* RILSA – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

Sít pro rodinu. (2022). *Strategie podpory rodiny ve firmách s důrazem na flexibilitu.*

<https://sitprorodinu.cz/assets/media/files/Projekty/P%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%20pro%20zam%C4%9Bstnavatele%20-%20dvoustrany.pdf>

Stuchlík, J., & Münich, J. (2025). *Víme, kde děti nechodí do školky. Unikátní data ukazují na problémy velkých měst a severozápadu.* PAQ Research.

<https://www.paqresearch.cz/post/vime-kde-deti-nechodi-do-skolky/>

Švihel, P. (2025). *Rodičovstvím k nezaměstnanosti. Každá čtvrtá matka končí na úřadu práce.* Seznam Zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-rodicovstvím-k-nezamestnanosti-kazda-ctvrta-matka-konci-na-uradu-prace-282980>

VA-Akademie.cz. (2025). *Přivýdělek na rodičovské dovolené: 10 osvědčených způsobů, jak vydělat z domova.* <https://va-akademie.cz/prace/privydelek-na-rodicovske-dovolene/>

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. (2026). *Změny u odvodů na zdravotním pojištění pro DPP a DPČ 2026.* <https://www.vzp.cz/o-nas/tiskove-centrum/otazky-tydne/zmeny-u-odvodu-na-zdravotnim-pojisteni-pro-dpp-a-dpc-2026>

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. (1992). Sbírka zákonů České republiky.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. (1995). Sbírka zákonů České republiky.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. (1997). Sbírka zákonů České republiky.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. (2006). Sbírka zákonů České republiky.

Seznam grafů

Graf 1: Formy přivýdělku využívané respondentkami.....	35
Graf 2: Frekvence výkonu přivýdělku během týdne.....	36
Graf 3: Časová náročnost přivýdělku.....	37
Graf 4: Délka vykonávání přivýdělku.....	38
Graf 5: Místo výkonu přivýdělku.....	39
Graf 6: Shoda přivýdělku s původní profesí.....	40
Graf 7: Spokojenost s možnostmi přivýdělku.....	40
Graf 8: Význam přivýdělku pro domácí rozpočet.....	41
Graf 9: Důvody zahájení přivýdělku.....	43
Graf 10: Možnost sladění přivýdělku s péčí o dítě.....	44
Graf 11: Vliv přivýdělku na finanční situaci domácnosti.....	45
Graf 12: Bariéry bránící využívání přivýdělku.....	47
Graf 13: Podmínky, za kterých by ženy o přivýdělku uvažovaly.....	50

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník.....	64
-----------------------------	----

Přílohy

Příloha č.1: Dotazník

„Přivýdělek během rodičovské dovolené“

(Dotazník byl distribuován online prostřednictvím sociální sítě Facebook. Kompletní znění dotazníku je uvedeno níže.)

Úvodní informace pro respondenty

Dobrý den, jmenuji se Lucie Nováková a jsem studentka oboru Sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce s názvem:

„Využití možnosti přivýdělku osob pobírajících rodičovský příspěvek“.

Cílem výzkumu je zjistit, zda a jak osoby pobírající rodičovský příspěvek využívají možnost přivýdělku, a také jaké faktory ovlivňují jejich rozhodování – ať už se pro přivýdělek rozhodnou, nebo ne.

Vyplnění dotazníku trvá přibližně 10 minut. Účast je zcela dobrovolná a anonymní. Získaná data budou použita výhradně pro účely této bakalářské práce.

V případě dotazů mě můžete kontaktovat na emailové adrese: **lucie.novakova03@upol.cz**

Vyplněním dotazníku souhlasíte se zpracováním svých osobních údajů (zejména jejich shromažďováním, analyzováním, uchováváním, tříděním a zpracováním) v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR). Všechny uvedené údaje poskytnete dobrovolně.

Děkuji Vám za čas a ochotu přispět k tomuto výzkumu. Vaše odpovědi jsou velmi cenné.

OTÁZKY DOTAZNÍKU

1. Pobíráte v současnosti rodičovský příspěvek?

- Ano
- Ne

2. Jak dlouho pobíráte rodičovský příspěvek?

- méně než 6 měsíců
- 6–12 měsíců
- 1–2 roky
- více než 2 roky

3. Pohlaví:

- žena
- muž

4. Váš věk:

- do 25 let
- 26–30 let
- 31–35 let
- 36–40 let
- více než 40 let

5. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- střední bez maturity
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

6. Počet dětí:

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

7. Věk nejmladšího dítěte:

- méně než 1 rok
- 1–2 roky
- 3–4 roky

8. Typ bydliště:

- obec do 5 000 obyvatel
- město 5–20 tisíc obyvatel
- město 20–100 tisíc obyvatel
- velké město nad 100 tisíc obyvatel

9. Orientační příjem domácnosti (součet příjmů obou partnerů):

- méně než 20 000 Kč
- 20–30 tis. Kč
- 30–40 tis. Kč
- 40–50 tis. Kč
- více než 50 tis. Kč
- nechci uvést

10. Zaměstnání před rodičovskou dovolenou:

- zaměstnaná na plný úvazek
- zaměstnaná na částečný úvazek (včetně DPP/DPČ)
- OSVČ
- nezaměstnaná
- studentka
- jiné (textová odpověď)

11. Pobírala jste peněžitou pomoc v mateřství (mateřskou)?

- ano
- ne, nastoupila jsem rovnou na rodičovský příspěvek

12. Současný pracovní status partnera:

- pracuje na plný úvazek
- pracuje na částečný úvazek
- OSVČ
- nezaměstnaný
- na rodičovské / pečuje o dítě
- nepracuje z jiného důvodu
- nemám partnera

13. Dostupnost hlídání dítěte:

- mám pravidelné a spolehlivé hlídání
- mám občasné hlídání
- nemám možnost hlídání
- nepotřebuji hlídání
- jiné (textová odpověď)

ČÁST B: Využívání přivýdělku

14. Využíváte během pobírání rodičovského příspěvku možnost přivýdělku?

- ano
- ne

(Pokud ANO, pokračují otázky 15–24. Pokud NE, přeskočte na otázku 25.)

15. Jakou formu výdělečné činnosti využíváte?

- dohoda o provedení práce (DPP)
- dohoda o pracovní činnosti (DPČ)
- zkrácený úvazek mimo DPP/DPČ
- práce na živnost (OSVČ)
- neformální práce (hlídání dětí, úklid, doučování...)
- jiné (textová odpověď)

16. Jak často během týdne vykonáváte výdělečnou činnost?

- 1× za 14 dní
- 1× týdně
- 2× týdně
- 3–4× týdně
- téměř každý den
- jiné (textová odpověď)

17. Kolik hodin týdně věnujete výdělečné činnosti?

- méně než 5 hodin
- 5–10 hodin
- 11–20 hodin
- více než 20 hodin

18. Jak dlouho už vykonáváte výdělečnou činnost během pobírání rodičovského příspěvku?

- méně než 3 měsíce
- 3–6 měsíců
- 6–12 měsíců
- více než rok

19. Kde přivýdělek vykonáváte?

- z domova
- na pracovišti
- kombinace obojího

20. Vykonáváte přivýdělek ve stejné profesní oblasti jako před rodičovskou dovolenou?

- ano
- částečně
- ne

- nepracovala jsem před rodičovskou

21. Jak jste spokojená s možnostmi výdělečné činnosti?

- velmi spokojená
- spíše spokojená
- spíše nespokojená
- velmi nespokojená

22. Přivýdělek pro rozpočet vaší domácnosti označujete jako:

- zanedbatelný
- spíše doplňkový
- významný
- zásadní

23. Jaké důvody vás vedly k tomu, že jste si začala přivydělávat?

(více možností)

- nedostatečný příjem domácnosti
- potřeba finanční rezervy
- udržení kontaktu s profesí
- obava ze ztráty pracovních dovedností
- potřeba sociálního kontaktu
- osobní naplnění / pocit užitečnosti
- nabídka od zaměstnavatele
- jiné (textová odpověď)

24. Jak důležité pro vás byly následující důvody?

(škála: velmi nedůležité – spíše nedůležité – spíše důležité – velmi důležité)

- zvýšení příjmu domácnosti
- potřeba finanční rezervy
- udržení kontaktu s profesí

- obava ze ztráty pracovních dovedností
- sociální kontakt
- osobní naplnění
- nabídka od zaměstnavatele

ČÁST C: Nevyužívání přivýdělku

25. Jaké jsou vaše hlavní důvody, proč přivýdělek nevyužíváte?

(více možností)

- nedostatek času kvůli péči o dítě
- nemožnost pravidelného hlídání
- únava / psychická zátěž
- zdravotní důvody (na straně dítěte)
- zdravotní důvody (na mojí straně)
- nevyhovující pracovní nabídky
- obava, že to nezvládnou skloubit
- obava z porušení podmínek dávky
- nechci pracovat během rodičovské
- jiné (textová odpověď)

26. Jak důležité pro vás jsou následující bariéry?

(škála: velmi nedůležité – spíše nedůležité – spíše důležité – velmi důležité)

- časová náročnost péče o děti
- nemožnost pravidelného hlídání
- únava / psychická zátěž
- zdravotní důvody
- nedostatek vhodných pracovních nabídek
- obava, že to nezvládnou skloubit
- obavy z legislativy

- osobní preference být doma

27. Uvažovala jste někdy o přivýdělku?

- ano, vážně jsem o tom uvažovala
- napadlo mě to, ale neřešila jsem to
- neuvažovala jsem o tom

28. Za jakých podmínek byste o přivýdělku uvažovala?

(více možností)

- lepší možnosti hlídání
- flexibilnější práce
- vyšší finanční ohodnocení
- jasnější informace o legislativě
- neuvažovala bych o tom ani tak
- jiné (textová odpověď)